

SUMAR

ANUL V, NR. 3 (19)/2016



EDITORIAL

Viitorul
auditorilor
financiarî în
era globalizării

Prof. univ. dr. **Horia Neamțu**
președinte de onoare al CAFR

IDEI, SUGESTII, EXPERIENȚE

Aspecte moderne privind
racordarea activității de audit
financiar din Republica
Moldova la bunele practici
internaționale

Lilia Grigori,
Anatolie Iachimovschi
*Academia de Studii Economice
din Moldova*



Importanța scepticismului
profesional în auditul intern

Diana Vasilescu
auditor financiar

3

Scutirea de impozit
a profitului reinvestit
– facilitate sau povară pentru
societățile comerciale?

Andreea Ioana Mitroi
Vulpoi & Toader Management SRL

16



6

Evaluarea intenției
și capacității
formularului D088
de a reduce
evaziunea fiscală
din domeniul TVA



George Bogdan Stana,
Eugeniu Țurlea
*Academia de Studii Economice
din București*

21

Profesia de auditor financiar
în România: dezvoltare,
factori de influență
și indicatori cheie

Marina Oprea, *auditor financiar,*
Claudia Florea, *auditor financiar,*
Elena Nechita, *doctor în economie*

30

12

PREGĂTIRE PROFESIONALĂ

Tratamente contabile
aplicabile investițiilor
imobiliare

Ovidiu Bunget,
Alin Dumitrescu

Universitatea de Vest din Timișoara

Maria Șolop

Societatea FlagMAN-D SRL,
Chișinău, Republica Moldova

42

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE



IFRS 9: Modificările
privind clasificarea și
deprecierea instrumentelor
financiare și impactul
asupra entităților raportoare

48

Vitalie Corniciuc
KPMG, Republica Moldova



© CAFR

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR).
Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al CAFR,
fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

Practici de
Audit

Revistă editată de
Camera Auditorilor Financiari
din România



Colegiul editorial

**Daniel Botez, Ana Dincă, Elena Iordache,
Iosif Cornel Kameniczki, Clemente Kiss, Ana Morariu,
Mirela Păunescu, Andreia Stanciu, Filip Stoica, Monica Ștefan**

Adresa: Str. Sirenelor nr. 67-69, sector 5, București,
Telefon: 021.410.74.43, interior 120, Fax: 021.410.03.48, e-mail: revista@cafr.ro.
ISSN: 2284-6689; ISSN on-line: 2284-6697

Indexare în B.D.I.:

1. Journal Seeker;

link: <http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2284-6697>

2. Academic Keys;

link: http://business.academickeys.com/jour_main.php

3. Google Scholar;

link: <https://scholar.google.ro/citations?user=hvsG7WkAAAAJ&hl=ro&authuser=1>

Tipar: Universal Color SA, Str. Victoriei, Complex Fortuna - parter,
Pitești, Jud. Argeș, tel.: 0248/215 788; e-mail: universal@universalcolor.ro

Redacția

Prof. univ. dr.
Mădălina Dumitru
– senior editor
Cristina Radu
– secretar de redacție
Nicolae Login
– prezentare grafică
și tehnoredactare

Flavia Tudor
Cioriceanu,
Adrian Popescu,
Diana Săndulescu,
Daniela Ștefănuț,
Angela Tudor

Colegiul editorial și
colectivul redacțional nu își
asumă responsabilitatea
pentru conținutul articolelor
publicate, care revine
exclusiv autorilor.

Prof. univ. dr. **Horia Neamțu**,
Președinte de onoare al Camerei Auditorilor Financiari
din România



Viitorul auditorilor financiari în era globalizării

Trăim într-o epocă ce se caracterizează prin schimbări masive și fără precedent ce au impact asupra profesiei de contabilitate și audit și asupra mediului de afaceri la nivel mondial.

Apar noi modele de afaceri, piețe în curs de dezvoltare, globalizate, standarde și reglementări noi, noi clase de active și noi factori de risc. Ele generează permanent provocări pentru profesioniștii contabili. Viitorul va fi definit de inovații, tehnologie și forță de muncă modificată. În aceste condiții, rolul auditorului financiar se schimbă. În ciuda numeroaselor eforturi solicitate, schimbarea trebuie îmbrățișată ca un element stimulator al împlinirii profesionale.

Auditorii financiari trebuie să fie pregătiți pentru viitor, respectiv să fie conștienți, să arate agilitate în afaceri, să desfășoare o muncă relevantă pentru clienții lor, să prevadă și să se adapteze la noile tendințe, noile standarde, practici și piețe pentru a fi prețuiți și a-și ajuta clienții să aibă succes.

Auditorii financiari și profesioniștii contabili în general reprezintă actori-cheie pentru creșterea economică la nivel național și acum, în era globalizării, dincolo de granițe.

În era tehnologiei și comunicației, lumea, afacerile și piețele sunt interconectate, astfel încât nu ne mai putem referi la probleme „singulare” sau „unice”.

Pentru a ne pregăti pentru viitorul acestei profesii, trebuie să acționăm în avans, prin învățare pe tot parcursul vieții și prin dezvoltare profesională continuă, cunoscând ceea ce ne așteaptă și salutând schimbarea

Pentru a ne pregăti pentru viitorul acestei profesii, trebuie să acționăm în avans, prin învățare pe tot parcursul vieții și prin dezvoltare profesională continuă, cunoscând ceea ce ne așteaptă și salutând schimbarea.

Provocări viitoare pentru auditorii financiari

În primul rând, auditorii financiari **trebuie să înțeleagă și să se adapteze noilor tehnologii**. Acestea includ mașini cu inteligență artificială, computere, imprimante 3D și sunt folosite de auditorii financiari pentru a fi competitivi, în comunicarea cu clienții și cu partenerii de afaceri și pentru a opera în economia globală.

În al doilea rând, auditorii **trebuie să fie conștienți de procesul de globalizare și de tranzacțiile dincolo de granițe**.

Relațiile și afacerile ce depășesc granițele unei țări vor juca un rol important în activitatea zilnică, deoarece multe firme și organizații se vor dezvolta la nivel global și vor părăsi teritoriul unui stat. De asemenea, apar piețe emergente (de exemplu, se așteaptă o creștere pentru Asia și Africa) și economii emergente (ca de exemplu India și China), astfel încât competiția mai ridicată va stabili bazele pentru un mediu mai dinamic.

În al treilea rând, profesia trebuie să îmbrățișeze **o schimbare a forței de muncă** pen-

tru a satisface în mod adecvat diferite schimbări culturale. Imigrația, diversitatea și schimbările de gen sunt realități. Femeile tind să depășească numeric bărbații în profesia contabilă. Contabilii profesioniști trebuie să fie conștienți de aceste tendințe și să reevalueze achizițiile de talente și strategiile de reținere. Pe măsură ce crește competiția, talentul va surclasa pregătirea profesională.

Auditorii financiari **trebuie să înțeleagă mai bine inovațiile**. Aici putem include *cloud computing*, analize predictive, *big data*, conectivitatea mobilă, comerțul electronic. Acest fapt îi ajută pe profesioniști să îmbunătățească cu succes tranzacțiile lor și pe cele ale clienților lor. Inovațiile creează valoare, astfel încât profesioniștii contabili trebuie să înțeleagă utilizarea și funcționalitatea lor, pentru a le integra în domenii de activitate și în entități.

Auditorii financiari **trebuie să țină pasul cu schimbările și să se adapteze rapid**. Piața și locul de muncă evoluează foarte rapid, deci nu este timp de pierdut. Schimbările trebuie integrate și privite ca provocări, mai degrabă decât ca o barieră care trebuie depășită.

Auditorii financiari pot solicita întotdeauna ajutor sau sfaturi de la organismele profesionale naționale, organizațiile internaționale de contabilitate (de exemplu, la nivel european Federația Europeană a Contabililor – FEE, iar la nivel internaționale Federația Internațională a Contabililor – IFAC), de la organismele de reglementare naționale, autorități și organisme de interes public.

Auditorii financiari trebuie să își actualizeze permanent competențele și cunoștințele, prin intermediul dezvoltării profesionale continue, pentru a fi informați cu privire la ultimele știri și reglementări și pentru ca ulterior să poată oferi servicii relevante.

Auditorii financiari **trebuie să aștepte și să se pregătească pentru schimbarea reglementărilor** impuse de guverne și organisme de reglementare.

Practicienii au afirmat întotdeauna că prea multe schimbări frânează afacerile și creșterea, mai ales în cazul entităților mici și mijlocii. Dar, într-un mediu alert, schimbările și actualizările nu pot fi oprite, astfel încât audi-



torii financiari trebuie să fie conștienți de noile reglementări, trebuie să le înțeleagă și să le aplice corect, pentru a oferi servicii de nivel ridicat și pentru a putea să își sfătuiască clienții și să le ofere soluții viabile și de încredere.

Înțelegerea și alinierea noilor tendințe se poate dovedi esențială pentru un nou model de afaceri, un nou produs sau un nou serviciu sau chiar pentru o fuziune sau o achiziție.

Auditorul financiar **trebuie să fie conștient și de importanța responsabilității sociale și a dezvoltării durabile**.

Schimbările de mediu, responsabilitatea socială, dezvoltarea durabilă, protecția mediului pot atrage clienții în era transparenței afacerilor și a rețelelor sociale. Aceste tendințe pot fi privite ca riscuri sau ca oportunități. Clienții pot îmbrățișa un viitor durabil, astfel încât ei pot fi mai atrași de cabinete de audit care promovează și demonstrează conștientizarea aspectelor legate de dezvoltarea durabilă și practici ce respectă mediul înconjurător.

Rolul în schimbare al auditorului financiar

Într-un mediu în schimbare, profesiile de contabil și de auditor financiar se vor schimba de asemenea. În ceea ce privește rolul auditorului financiar, acestuia i se va solicita să ofere și servicii de consultanță pentru:

- dezvoltarea afacerii;
- managementul riscului.

Auditorii trebuie să fie mai apropiați de clienții lor, să îi ghideze și ajute să crească și să își gestioneze riscurile. Auditorii vor folosi date și tehnologii pentru a oferi opinii și servicii noi. De aceea, valoarea creată de ei va crește.

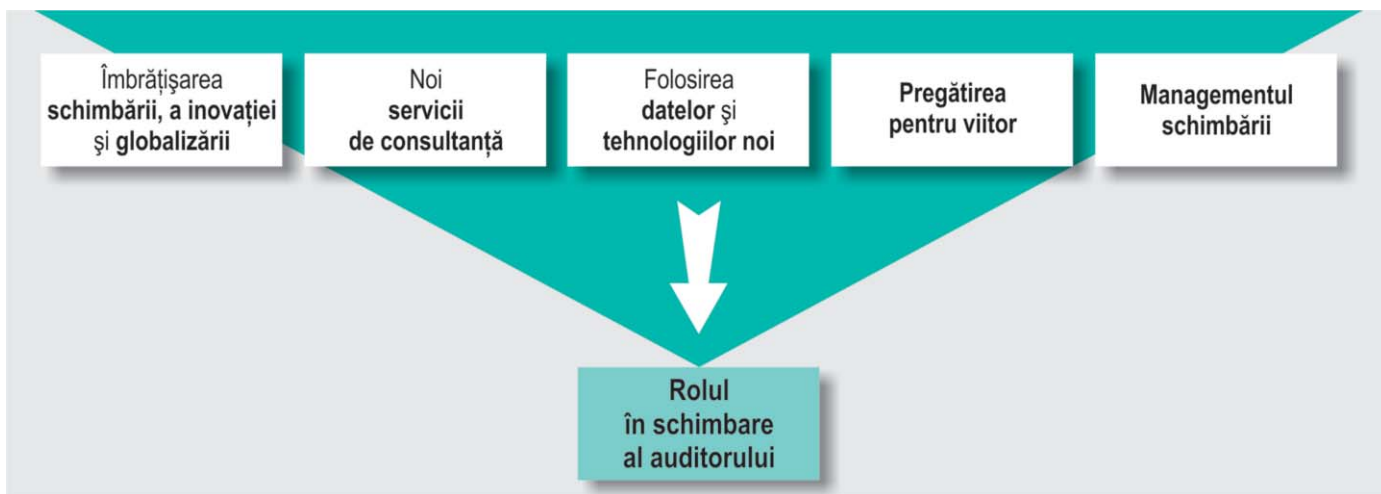
Pe măsură ce auditorul este perceput drept consultant de încredere de către clienți, el va trebui să încorporeze în setul de competențe abilitatea de a fi pregătit pentru viitor, să ajute clienții să navigheze într-un viitor accelerat și complex.

Auditorii trebuie să înțeleagă inovația, să îmbrățișeze mai mult procesul de globalizare, să acționeze în avans pentru a fi pregătiți pentru schimbarea forței de muncă, marcată de creșterea competiției.

Pe lângă educație și pregătire profesională, talentul va fi un avantaj în obținerea și păstrarea unei slujbe, într-un mediu în care competiția nu mai vine doar din interior (de la concurenți), ci și din exterior (de la imigranți). În prezent, oricine se poate căsători și găsi o slujbă în străinătate. Limba străină nu mai este o barieră. Factorii determinanți sunt competențele și talentul solicitantului.

Modul în care auditorii financiari vor gestiona schimbarea va defini succesul și competențele lor în viitor. Managementul schimbării este necesar și reprezintă un instrument valoros, cu impact asupra sistemului financiar și asupra performanței în afaceri.

Rolul auditorului este sintetizat în figura de mai jos:



Concluzii

Viitorul trebuie privit ca o oportunitate. Auditorii financiari vor avea șansa de a demonstra că sunt profesioniști cu competențe ridicate prin valoarea pe care o adaugă pentru clienții lor și pentru economie în ansamblu. Pentru a avea succes în viitor, trebuie să înceapă să planifice și să se pregătească în avans.

Profesioniștii contabili trebuie să învețe să gestioneze schimbarea și cum să își ghideze clienții și să răspundă nevoilor lor.

Rolul tradițional al auditorului financiar se poate schimba, dar prin adaptarea și oferirea de noi servicii el poate deveni un sfătuitor de încredere pentru clienții săi. Modul în care auditorii financiari vor gestiona tendințele le va modela destinul ca profesie. ♦

Aspecte moderne privind racordarea activității de audit financiar din Republica Moldova la bunele practici internaționale



Lilia GRIGOROI & Anatolie IACHIMOVSKI

Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău

REZUMAT

În condițiile actuale de dezvoltare a Republicii Moldova, reforma practicilor locale de audit și racordarea activității de audit la cele mai bune practici regionale și internaționale sunt prioritare pentru Guvern. Ele pot aduce beneficii importante comunității de afaceri. Metoda cea mai bună pentru a obține și a consolida încrederea publicului în audit este să se demonstreze că performanța acestei activități este monitorizată și revizuită prin asigurarea calității. Prin urmare, rezultatele acestor reforme vor ajuta organismele de reglementare să convingă investitorii și publicul că situațiile financiare prezintă încredere și o imagine veridică a poziției financiare și a rezultatelor obținute de entitățile auditate. Totuși, implementarea și derularea reformelor sunt împiedicate de constrângeri legate de capacități și resurse.

Cuvinte cheie: *Activitate de audit, controlul calității lucrărilor de audit, certificat de calificare, practici internaționale de audit, profesia de auditor, supraveghere publică, standarde profesionale.*

ABSTRACT

Modern aspects regarding the connection of the financial audit activity in Moldova with the international good practices

In the current development of Moldova, the reform of audit practices and audit work connection to the regional and international best practices are a priority for the local government. They bring important benefits to the business community. The best way to get and to build public confidence in the audit is to demonstrate that the performance of this activity is monitored and reviewed by quality assurance. Therefore, the results of these reforms will help the regulators to convince investors and the public that the financial statements are reliable and present fairly the financial position and the results of the auditees. However, implementation of reforms is hampered by capacity constraints and resources.

Key words: *Audit activity, audit quality control, qualification certificate, international audit practice, auditing profession, public oversight, professional standards.*

JEL classification: M48

În scopul sprijinirii Guvernului Republicii Moldova în eforturile de ameliorare a mediului de afaceri și a climatului investițional, din inițiativa comună implementată de Banca Mondială și de Fondul Monetar Internațional pentru pregătirea Rapoartelor privind Respectarea Standardelor și Codurilor (ROSC), în iunie 2013 s-a efectuat o evaluare aprofundată a practicilor pe baza ROSC precedent, elaborat în anul 2004.

Relațiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană (UE) au deja o istorie bogată, al căror nivel de profunzime și complexitate este reflectat în acordurile și documentele semnate. De importanță majoră actualmente este Acordul de Asociere semnat pe 27 iunie 2014 și ratificat de către Parlamentul Republicii Moldova câteva zile mai târziu, pe 2 iulie. Acordul promovează reformele economice, susținute de UE, având la bază principiile economiei de piață iar implementarea acestuia va facilita atragerea investițiilor și stimularea concurenței. De asemenea, va contribui în mod hotărâtor la procesul de restructurare și de modernizare a economiei.

Intrarea în acest proces regional, remodelat de extinderea UE, a fost urmat și de un șir de evenimente interne foarte importante, care țintesc și adoptarea de către Republica Moldova a unui set efectiv de reguli și practici în diverse domenii, inclusiv ale contabilității și auditului. Pentru atingerea acestor obiective, Republica Moldova urmează să asigure:

- ➔ introducerea standardelor internaționale relevante la nivel național și armonizarea treptată cu regulile UE;

- ➔ soluționarea problemelor referitoare la auditul legal și asigurarea calității pentru auditorii legali și pentru firmele de audit care auditează entitățile de interes public.

Pentru realizarea acestor obiective Republica Moldova a inițiat și unele măsuri privind implementarea reformelor în dezvoltarea activității de audit și respectarea normelor profesionale, la care se referă articolul de față.

Metodologia de cercetare

Profesia de auditor în Republica Moldova este exercitată pe baza actelor normative, a standardelor aplicabile în domeniul auditului, a principiilor fundamentale și a practicilor de instruire continuă a auditorilor certificați.

Pentru elaborarea acestei lucrări au fost analizate actele normative în domeniu existente în prezent,



standardele internaționale și directivele europene, precum și modul de organizare a supravegherii activității de audit. Scopul a fost de a evidenția atât punctele de convergență cu practica internațională, cât și elementele specifice sistemului de asigurare a calității lucrărilor de audit financiar în Republica Moldova.

Lucrarea de față reprezintă o sinteză a cercetărilor întreprinse cu ocazia realizării și implementării reformelor cadrului legislativ autohton, care sunt orientate spre creșterea prestigiului și a recunoașterii profesionalismului activităților de audit financiar în Republica Moldova, prin racordarea la bunele practici internaționale de audit.

Analiza reformelor cadrului legislativ din domeniul auditului financiar

Reformele importante implementate în ultimul deceniu în domeniul auditului din Republica Moldova, conforme cu bunele practici internaționale și *acquis*-ul comunitar includ:

- ➔ intrarea în vigoare, în anul 2008, a unei noi legi privind activitatea de audit (Legea nr. 61-XVI/16.03.2007) care, comparativ cu legea veche cu privire la activitatea de audit (Legea Nr. 729-XIII/15.02.1996), se bazează pe prevederile Directivei Europene 2006/43/EC privind auditul legal al conturilor anuale și al conturilor anuale consolidate;
- ➔ implementarea Standardelor Internaționale de Audit și

Control de Calitate și a Codului Etic al Profesioniștilor Contabili (în versiunile oficiale ale IAASB, IFAC), ediția 2011;

- ➔ înființarea Consiliului de Supraveghere a Activității de Audit de pe lângă Ministerul Finanțelor, iar în cadrul acestuia a Serviciului de control și verificare a activității de audit pe baza Hotărârii Guvernului nr.1450/24.12.2007;
- ➔ angajamentul asumat de Republica Moldova, potrivit Acordului de Asociere, de a depune un efort considerabil pentru modernizarea rapidă, conform standardelor europene, prin asimilarea în proporție de aproximativ 70% a *acquis*-ului comunitar și, respectiv, prin implementarea prevederilor acestuia în domeniile vizate, inclusiv racordarea activității de audit din Republica Moldova la cerințele Regulamentului (UE) Nr. 537/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 aprilie 2014 privind cerințele specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public;
- ➔ elaborarea tabelului de transpunere în legislația Republicii Moldova a Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi.

În prezent, se observă o consolidare a forțelor pentru promovarea continuă a reformelor în domeniul auditului în Republica

Moldova. Există deja un proiect concret al Conceptului de Transpunere a Directivei privind Auditul (CTDA) în legislația națională, care reprezintă un punct de pornire în vederea elaborării proiectului de lege privind auditul, la care au participat reprezentanți ai organelor de reglementare, de supraveghere și asociațiile profesionale.

În anul 2016 va demara procesul de elaborare a proiectului noii legi a auditului. Transpunerea Directivei privind auditul (2006/43/EU) și a Regulamentului privind cerințele specifice pentru auditul entităților de interes public oferă Republicii Moldova oportunitatea de a perfecționa cadrul de reglementare a auditului și de supraveghere publică a acestei activități.

Situația actuală privind supravegherea și autorizarea activității de audit

Asigurarea calității misiunilor de audit este un element vital al menținerii și sporirii încrederii în profesia de auditor. După cum prevede Legea privind activitatea de audit, auditorii sunt supuși supravegherii directe a Consiliului de Supraveghere a Activității de Audit (CSAA), care este o entitate administrativă creată pe lângă Ministerul Finanțelor pentru supravegherea activității de audit.

CSAA este prezidat în prezent de un Secretar de stat al Ministerului Finanțelor și e format din șapte membri (doi reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, un reprezentant al

Băncii Naționale a Moldovei și doi reprezentanți ai Comisiei Naționale a Pieței Financiare, alături de doi reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior cu profil economic, specializați în contabilitate sau audit, cu titlu științific de doctor în economie, desemnați de către Ministerul Educației, la solicitarea Ministerului Finanțelor). Cu o astfel de componență, CSAA este independent de profesia de audit: niciunul din membrii săi nu practică activitatea de audit și nu are niciun interes în vreo firmă de audit.

CSAA poate impune următoarele sancțiuni și măsuri disciplinare asupra firmelor de audit înregistrate și a auditorilor:

- ➔ avertismente;
- ➔ decizii privind retragerea sau suspendarea certificatului de calificare a auditorului;
- ➔ formularea de propuneri către Camera de Licențiere privind retragerea sau suspendarea licenței pentru activitatea de audit.

CSAA are o pagină care prezintă detalii privind toate deciziile sale și acțiunile disciplinare, în cadrul paginii web a Ministerului Finanțelor.

CSAA este responsabil nu doar de asigurarea conformării auditorilor și a firmelor de audit cu standardele relevante de audit, codul de etică și cerințele de asigurare a calității, ci și de monitorizarea certificării și licențierii activității de audit. De asemenea, acționează și în calitate de organ consultativ pentru reglementări în domeniul auditului.

În Republica Moldova, dreptul de a practica auditul îl deține persoana care a primit certificatul de

calificare și activează în calitate de auditor întreprinzător individual sau salariat al unei societăți de audit sau ca angajat al unui auditor întreprinzător individual. În prezent, există câteva tipuri de certificate de calificare acordate de către diverse instituții:

- ➔ certificatul de calificare pentru auditul general este eliberat de către Ministerul Finanțelor;
- ➔ certificatul de calificare pentru auditul instituțiilor financiare este emis de Banca Națională a Moldovei;
- ➔ certificatul de calificare pentru auditul companiilor de asigurare și certificatul de calificare pentru auditul participanților profesioniști la piața valorilor mobiliare sunt acordate de către Comisia Națională a Pieței Financiare.

Certificatul de calificare pentru auditul general este considerat esențial, întrucât numai în temeiul acestuia, potrivit Legii privind activitatea de audit, pot fi eliberate și celelalte certificate de calificare.

Este de menționat că activitatea de audit de pe teritoriul Republicii Moldova este autorizată prin licențiere. Camera de Licențiere de pe lângă Ministerul Economiei, pe baza Legii nr. 451 privind licențierea unor genuri de activitate, eliberează licență pentru activitatea de audit. La fel ca și în cazul certificatelor de calificare, prin intermediul anexelor la licența de audit se autorizează în mod separat tipurile de activități privind: auditul general, auditul instituțiilor financiare, auditul companiilor de asigurări și auditul participanților profesioniști pe piața valorilor mobiliare.

Necesitatea reformării sistemului actual de supraveghere și reglementare a activității de audit

În comparație cu bunele practici existente în acest domeniu în alte țări, se poate constata că nu toate responsabilitățile de supraveghere și de reglementare a activității de audit din Republica Moldova sunt atribuite unei singure organizații sau unei singure autorități. Totodată, cu toate că asociațiile profesionale autohtone au un rol activ în dezvoltarea profesiei de auditor, acestea se află într-o etapă incipientă de supraveghere a activităților și a realizării asigurării calității membrilor.

De asemenea, este de remarcat faptul că în cadrul CSAA este instituit Serviciul de control și verificare a activității de audit, care activează în calitate de aparat permanent de lucru. Acest Serviciu este format din specialiști cu statut de funcționar public, cu un număr limitat de salariați, respectiv patru persoane și un fond de remunerare modest. Din cauza nivelului scăzut al salariilor, nici până în prezent nu a fost posibil a se angaja în totalitate numărul necesar de personal pentru acest Serviciu, constatându-se totodată și o fluctuație sporită a angajaților. Din aceste considerente în ultimii ani de funcționare a Serviciului, în cadrul acestuia au activat doar doi cel mult trei angajați, iar în prezent lucrează o singură persoană din necesarul de patru.

Din cauza resurselor restrânse, în special cele legate de finanțare și



de resurse umane, CSAA este limitat în realizarea inspecțiilor directe privind conformarea auditorilor și a firmelor de audit la standardele de audit, respectarea cerințelor codului de etică și a prevederilor altor acte normative ce reglementează mecanismele de audit și de asigurare a calității.

Pentru soluționarea acestor probleme este necesar, în primul rând, să se perfecționeze cadrul de reglementare a activității de

audit și de supraveghere publică. Transpunerea directivei privind auditul și a Regulamentului privind cerințele specifice pentru auditul entităților de interes public oferă o oportunitate de a modifica statutul specialiștilor implicați în controlul calității lucrărilor de audit, ceea ce presupune ca viitorii angajați să nu mai fie considerați funcționari publici, iar salariile acestora să fie optimizate.

Potrivit CTDA, va fi creată Agenția pentru Supravegherea Activității de Audit, care va fi finanțată atât de către persoanele sau firmele care fac obiectul supravegherii, cât și din contul bugetului de stat. De asemenea, CTDA prevede:

- implementarea unui sistem eficient de investigații și sancțiuni pentru a detecta, corecta și preveni efectuarea necorespunzătoare a misiunilor de audit;
- instituirea cerințelor specifice privind auditul efectuat la entitățile de interes public;
- formularea cerințelor extinse privind etica profesională și scepticismul profesional.

Pentru asigurarea de situații financiare de calitate, conform CTDA, vor fi instituite cerințe specifice referitoare la auditul entităților de interes public, precum:

- restricționarea onorariilor;
- interzicerea prestării serviciilor de non-audit ;
- includerea cerințelor de evaluare a controlului calității misiunii;
- prevederi speciale privind desemnarea auditorului și durata misiunii;
- cerințe suplimentare privind conținutul raportului auditorului.

Concluzii

Chiar dacă multe firme de audit autohtone se conformează standardelor profesionale, este dificil de demonstrat faptul că auditorii activează la un nivel corespunzător standardelor și regulilor pro-

fesionale. Sistemul actual de asigurare a controlului calității misiunilor de audit din Republica Moldova se confruntă cu următoarele probleme:

- ➔ Implementarea elementelor sistemului de supraveghere este fragmentată.
- ➔ Se constată limitări semnificative de capacitate și de resurse.
- ➔ Nu există o asigurare adecvată a calității rapoartelor de audit.

Aceste probleme sunt condiționate de responsabilitatea fragmentată în supravegherea publică a misiunilor de audit, de limitările salariale pentru funcționarii publici, de lipsa procedurilor și a instrumentelor adecvate pentru sistemul de asigurare a calității. Totodată, Serviciul de control și verificare al Consiliului de supraveghere a

activității de audit din cadrul Ministerului Finanțelor nu dispune de resurse tehnice, financiare și de alt tip pentru a efectua revizuirea adecvată a calității activității de audit.

Deși, în prezent, legislația Republicii Moldova cuprinde toate elementele sistemului de supraveghere a activității de audit, așa cum prevede Directiva UE privind auditul statutar, totuși acest sistem este considerat fragmentat, fiind constituit din diferite departamente și entități. Consolidarea sistemului actual de supraveghere a activității de audit și implementarea celorlalte reforme prevăzute de CTDA ar soluționa problemele legate de autonomia financiară în gestionarea resurselor și, respectiv, problema costurilor legate de elaborarea și implementarea sistemului de asigurare a calității lucrărilor de audit.

Totodată, în contextul reformelor actuale realizate în Republica Moldova, ne exprimăm opinia referitor la necesitatea ajustării cadrului legal. Considerăm că acesta trebuie să prevadă inclusiv obligativitatea auditorilor și a firmelor de audit de a fi membri ai asociațiilor profesionale, care la rândul lor să își asume angajamente de respectare a Declarațiilor IFAC și a obligațiilor de membru.

Astfel, ASAA ar avea posibilitatea de a pune un accent mai mare pe funcțiile de asigurare a calității atribuite asociațiilor profesionale. În acest mod, se vor consolida capacitățile existente de a realiza un proces adecvat, care să permită auditorilor să depășească dificultățile legate de aplicarea standardelor profesionale internaționale în domeniu și să ajute la dezvoltarea sistemului actual privind supravegherea și reglementarea activității de audit. ♦

Bibliografie

Legea privind activitatea de audit nr. 61 din 16.03.2007, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 117-126/10.08.2007.

Legea privind licențierea unor genuri de activitate nr. 451 din 30.07.2001, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108/06.09.2001.

Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1450 cu privire la unele măsuri de executare a legii nr. 61-XVI din 16.03.2007 privind activitatea de audit, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 203-206/1493/28.12.2007.

Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 27 iunie 2014, [online] Disponibil la <http://lex.justice.md/md/353829/>, [Accesat pe 9 iulie 2016].

Tabelul de transpunere în legislația națională a Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, [online] Disponibil la <http://mf.gov.md>,

[Accesat pe 09 iulie 2016].

Hotărârea Guvernului nr.1507 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea Planului de dezvoltare a contabilității și auditului în sectorul corporativ pe anii 2009-2014, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.10-11/23.01.2009.

The World Bank Centre for Financial Reporting Reform (2013), *Raport cu privire la respectarea Standardelor și Codurilor. Moldova. Contabilitate și Audit - ROSC*, [pdf] Disponibil la: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/09/27/000333037_20130927112620/Rendered/PDF/ACS41110ROSCoRoox0379834BooPUBLICo.pdf, [Accesat pe 09 iulie 2016].

The World Bank Centre for Financial Reporting Reform (2004), *Raport cu privire la respectarea Standardelor și Codurilor. Moldova. Contabilitate și Audit - ROSC*, [pdf] Disponibil la: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2005/01/06/000090341_20050106112208/Rendered/PDF/311140MDoROMANIANoROSCo20Sept20041rom.pdf, [Accesat pe 09 iulie 2016].

Importanța scepticismului profesional în auditul intern

Diana VASILESCU

auditor financiar

REZUMAT

Abordarea temei privind scepticismul profesional în auditul intern a pornit de la faptul că în Standardele Internaționale pentru Practică Profesională a Auditului Intern – ediția 2013 nu se face o referire clară la acest concept, deși auditorii interni practicieni nu se limitează doar la o atitudine de conștiințiozitate profesională potrivit Standardului Internațional de Audit Intern 1220, ci au în plus un mod de gândire sceptic completat cu raționamentul lor profesional.

Cuvinte-cheie: *Scepticism profesional, conștiințiozitate profesională, audit, standarde de audit.*

ABSTRACT

The importance of the professional skepticism in the internal audit

Addressing the theme on professional skepticism in internal audit started from the fact that the International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing – 2013 edition do not provide a clear reference to this concept, although internal auditors practitioners are not limited to an attitude of professional care according to Internal Audit International Standard 1220, but have additionally a skeptical mindset to complete their professional reasoning.

Key words: *Professional skepticism, professional care, audit, audit standards.*

JEL classification: M42, M48



Definiția scepticismului profesional

Definiția generală a scepticismului profesional dată de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) și cuprinsă în Standardul Internațional de Audit (ISA) 200 *Obiective generale ale auditorului independent și desfășurarea unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit* este următoarea:

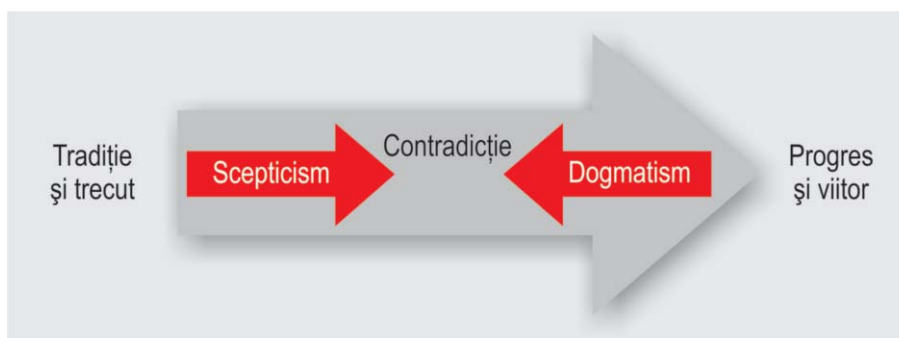
„Scepticismul profesional reprezintă o atitudine care include o gândire rezervată, fiind atent la condiții care ar putea indica o posibilă denaturare datorată fraudei sau erorii și o evaluare critică a probelor de audit” (IAASB, 2009).

În Standardele Internaționale pentru Practică Profesională a Auditului Intern, ediția 2013, traduse de Asociația Auditorilor Interni din România, nu se face o referire clară la scepticismul profesional de care trebuie să dea dovadă auditorul intern în exercitarea activității sale.

Mai mult decât atât, conceptul de „scepticism profesional” a fost înlocuit cu cel de „atenție cuvenită”, care provine din traducerea din limba engleza a sintagmei „due professional care”.

În acest sens, Standardul Internațional de Audit Intern 1220 *Conștiinciozitatea profesională* explică astfel conceptul:

*„Auditorii interni trebuie să își exercite activitatea cu **conștiinciozitatea și priceperea** așteptate de la un auditor intern*



care dă dovadă de **prudență** și **competență** rezonabile. Conștiinciozitatea profesională nu implică **infaibilitate**.

1220. A1 – Auditorii interni trebuie să dea dovadă de **conștiinciozitate profesională**, prin luarea în considerare a următoarelor aspecte:

- ➔ volumul de muncă necesar atingerii obiectivelor misiunii;
- ➔ complexitatea relativă, materialitatea sau importanța domeniilor asupra cărora sunt aplicate procedurile de asigurare;
- ➔ adecvarea și eficacitatea proceselor de guvernanță, managementul riscului și de control;
- ➔ **probabilitatea existenței unor erori semnificative, fraude sau neconformități**; și
- ➔ **costul misiunii de asigurare în raport cu beneficiile preconizate.**

1220. A2 – În exercitarea **conștiinciozității profesionale**, auditorii interni trebuie să ia în considerare utilizarea auditului bazat pe tehnologia informației, precum și alte tehnici de analiză a datelor.”

O primă concluzie care reiese din aspectele enunțate anterior este că atât scepticismul profesional,

cât și conștiinciozitatea profesională sunt strâns legate de atitudinea auditorului intern. Acesta trebuie să aibă o atitudine prudentă și să aibă în vedere probabilitatea existenței unor erori semnificative, fraude sau neconformități.

Este scepticismul profesional important în auditul intern?

IAASB acordă o importanță fundamentală scepticismului profesional. Acest concept se referă la un mod de gândire sceptică a auditorului, care presupune o abordare prudentă din partea auditorului atunci când analizează probele și formulează concluziile, precum și la manifestarea unei atenții sporite asupra circumstanțelor care pot indica o posibilă fraudă.

Mai mult decât atât, scepticismul profesional este strâns legat de raționamentul profesional. Atât scepticismul, cât și raționamentul profesional proprii auditorului intern sunt esențiale pentru efectuarea unui audit de calitate.

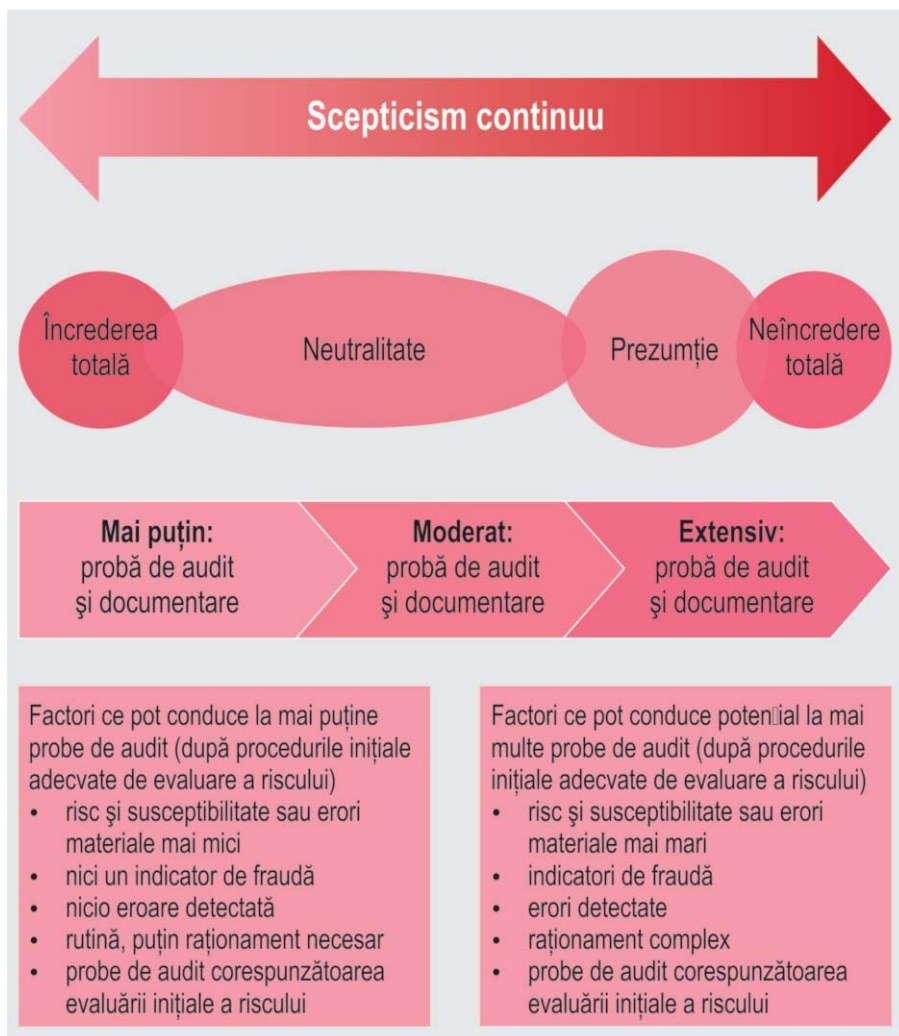
În practica auditului intern conștiinciozitatea profesională induce ideea unui auditor intern serios, care trebuie să dea dovadă de prudență în cadrul misiunilor de audit. Conștiinciozitatea se completează de regulă cu rațio-

namentul profesional al acestuia. Conceptul are însă mai multe valențe.

Conceptul de scepticism profesional este mai complex decât cel de conștiințiozitate profesională și se referă la mentalitatea specifică a auditorului intern, la modul său de gândire, fiind influențat de elemente personale care îl caracterizează pe auditor, de trăsăturile sale de comportament, ca de exemplu:

- ➔ atitudini;
- ➔ valori etice;
- ➔ competențe;
- ➔ educație;
- ➔ pregătire profesională; și
- ➔ experiență profesională dobândită de auditor.

La începutul anului 2016, **Richard Chambers** – președinte și CEO al Institute of Internal Auditors (IIA) a publicat un articol care se intitulează „*Auditul intern: este mai mult decât o frână, este o componentă*



a sistemului de navigație”.

Chambers (2016) a descris rolul auditului intern în cadrul unei organizații, pornind de la o comparație interesantă a auditului intern cu „*sistemul de frânare care ajută o organizație să se dezvolte mai repede, iar motivul din spatele acestei analogii este aceea că sistemul de frânare este o componentă critică a unui vehicul care are un rol crucial în menținerea controlului asupra acestuia*”.

Această comparație a auditului intern cu sistemul de frânare este strâns legată de scepticismul profesional al auditorului, de atitudinea sa critică, dar care vizează plus-valoarea, progresul organizației din care face parte, prin furnizarea unor recomandări corective.

La finalul articolului citat, Chambers (2016) compară asigurarea dată de auditorul intern prin opinia formulată în raportul de audit intern cu atingerea destinației propuse de către organizație.

Concluzii

În urma analizării importanței scepticismului profesional, considerăm că este necesară clarificarea conceptului de scepticism profesional, prin comparație cu conceptul de conștiinciozitate

profesională. De asemenea, recomandăm și includerea acestuia în viitoarele ediții ale ghidului privind implementarea standardelor internaționale de audit intern, care ar veni în sprijinul profesiei de auditor intern. ♦

Bibliografie

- Camera Auditorilor Financiari din România (2014), Hotărârea nr. 73/2014 de completare și modificare a Hotărârii CAFR nr. 48/2014 pentru adoptarea integrală a Normelor obligatorii din Cadrul Internațional de Practici Profesionale (IPPF), emise de Institutul Auditorilor Interni (IIA Global), ediția 2013, publicată în Monitorul Oficial nr. 948 din 23.12.2014.
- Camera Auditorilor Financiari din România (2015), Hotărârea nr. 56/2015 pentru aprobarea Ghidului privind implementarea Standardelor Internaționale de Audit Intern, Monitorul Oficial nr. 845 din 13.11.2015.
- IAASB (2013), Standardele Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern, traducere de AAIR, [online] Disponibil la www.cafir.ro, www.aair.ro, [Accesat 2016].
- Chambers, R. (2016), *Internal Audit: More Than Brakes, It's Part of the Navigation System*, [online] Disponibil la <https://na.theiia.org/news/Pages/Blog-Internal-Audit-More-Than-Brakes-Its-Part-of-the-Navigation-System.aspx>, [Accesat pe 09 iulie 2016].



Scutirea de impozit a profitului reinvestit – facilitate sau povară pentru societățile comerciale?

Andreea Ioana MITROI

Vulpoi & Toader Management SRL

REZUMAT

Societățile comerciale din România beneficiază de mai multe facilități fiscale în ceea ce privește stabilirea impozitului pe profit de plată. Una dintre ele este scutirea de impozit a profitului reinvestit. În acest articol am prezentat și am explicat reglementările în vigoare referitoare la impozitarea profitului reinvestit, ilustrând cu exemple modul de calcul al impozitului pe profit.

Cuvinte-cheie: *Facilitate fiscală, profit reinvestit, exemple.*

ABSTRACT

Exemption on reinvested profit – facility or burden for the entities?

The Romanian entities benefit of several tax allowances regarding the profit tax to be paid. One of them refers to the exemption from the tax payment for the reinvested profit. In this article we presented and explained the regulations in force related with the tax on the reinvested profit. Also, we present a few examples of computation of the income tax.

Keywords: *Tax allowance, reinvested profit, examples.*

JEL classification: M42

Introducere

Activitatea pe care un agent economic o desfășoară are ca obiectiv principal obținerea de profit., Exercitându-și dreptul de a stabili impozite pentru a-și asigura buna funcționare, statul impozitează acest profit. Se poate spune că unul dintre avantajele fiscale de care beneficiază societățile din România îl reprezintă cota de impozitare a profitului care, așa cum arată studiile de piață, este una dintre cele mai reduse, atât în spațiul Uniunii Europene, cât și în regiunea Europei Centrale și de Est. Statisticile arată că prin cota de impozit pe profit de 16%, România se situează sub media regională de 17,2% și media Uniunii Europene de 23,1%. Acest fapt este unul încurajator pentru economia națională, care se poate bucura de avantajele atragerii de noi investitori străini, cu potențial dezvoltat în afaceri.



Tot pentru a susține creșterea economică, dar și pentru stimularea competitivității și inovării, a fost publicat la jumătatea anului 2014 actul normativ privind scutirea de impozit a profitului reinvestit care. Între timp, acesta s-a modificat odată cu publicarea Noului Cod fiscal valabil de la începutul anului 2016. Această măsură de relaxare fiscală a răspuns unei așteptări mai vechi a mediului de afaceri, ducând la stimularea investițiilor și ofertei interne, precum și la susținerea creșterii economice.

Ca statistici, în anul 2014, aproximativ 2.500 de companii au fost scutite de plata impozitului pe profitul reinvestit, scutirea însumând 179,4 milioane lei. Prin calcul, reiese că entitățile care au accesat această facilitate au realizat investiții totale în cuantum de aproximativ 1,12 miliarde lei.

În cele ce urmează vom analiza în ce constă această facilitate, avantajele și dezavantajele generate, nou-tățile propuse de Codul fiscal, precum și modul de aplicare în cadrul unei entități.

Prezentarea reglementărilor în vigoare privind scutirea de impozit a profitului reinvestit

Articolul nr. 22 *Scutirea de impozit a profitului reinvestit* din cadrul Titlului II Impozitul pe profit reprezintă baza legală pentru aplicarea acestei facilități fiscale. Articolul debutează prin enumerarea activelor corporale pentru care se acordă facilitatea. Lista este compusă din elemente aparținând Catalogului privind clasificarea și duratele normale



de funcționare a mijloacelor fixe. Prima enunțată este subgrupa 2.1., denumită generic echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru). Aceasta cuprinde tipurile de echipamente necesare desfășurării activității fiecărei ramuri industriale a țării, precum industria extractivă, chimică, prelucrarea lemnului, industria textilă și a confecțiilor, alimentară etc. Cea de-a doua categorie de mijloace fixe, introdusă prin prevederile Noului Cod fiscal (legea 227/2015), este clasa 2.2.9, compusă din calculatoare electronice, mașini și aparate de casă, control și facturat, dar și programe informatice achiziționate și puse în funcțiune pe parcursul anului 2016.

Introducerea acestei noi categorii de active imobilizate poate fi motivată și de faptul că, până în anul 2016, firmele cu activitate de producție erau avantajate de sfera de cuprindere a mijloacelor fixe, comparativ cu cele având ca obiect de activitate prestarea de servicii. De aceea, adăugarea acestei clase le permite și lor accesul la inovație prin investire.

Important de reținut este faptul că activele trebuie să fie noi și, de asemenea, să fie achiziționate sau produse în scopul desfășurării activității economice. Aceste restricții nu sunt devantajose în condițiile în care echipamentele noi oferă un grad de productivitate mai ridicat, precum și o mai bună conservare a mediului înconjurător.

Suplimentarea listei de mijloace fixe este, într-adevăr, benefică pentru societățile comerciale, efectul așteptat fiind unul pozitiv, dacă se ia în calcul faptul că media firmelor ce realizează în prezent investiții în România este de aproximativ 10%. Unii specialiști consideră, însă, că nu este suficientă pentru impulsivitatea economiei naționale, măsura fiind una limitativă.

O altă mențiune importantă în legătură cu activele corporale este aceea că nu se pot amortiza accelerat. Este impusă menținerea lor în entitate măcar jumătate din durata de viață economică. Perioada obligatorie, totuși, nu depășește cinci ani. Neîndeplinirea acestor condiții va determina recalcularea impozitului pe profit și plata de penalități de la data aplicării facilității.

Aceste restricții ridică, din nou, nemulțumiri în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii care au o durată de viață relativ scurtă. Mai mult decât atât, încurajarea investițiilor obligă la alegerea unei singure direcții de urmat dintre utilizarea amortizării



accelerate sau facilitatea privind scutirea impozitului reinvestit.

Quantumul profitului investit este reflectat de soldul contului de profit și pierdere ce însumează profitul contabil brut de la începutul anului, obținut până în trimestrul/anul punerii în funcțiune a imobilizărilor enumerate mai sus. O altă prevedere este aceea că scutirea de impozit pe profit pentru investițiile realizate se va acorda în limita impozitului datorat pentru perioada respectivă. Așadar, o altă limitare este aceea că investiția nu se reportează pentru perioadele următoare, în cazul în care societatea înregistrează pierdere sau un profit brut mai mic decât investiția efectuată.

Etapele în determinarea scutirii sunt enunțate în cadrul Secțiunii a treia din Normele metodologice ale articolului 22:

1. Calculul impozitului pe profit aferent fiecărui trimestru și întregului an.
2. Determinarea valorii totale a investițiilor eligibile realizate, în perioada 1 iulie 2014 – 31 decembrie 2016.

3. Calculul impozitului pe profit aferent profitului reinvestit, doar pentru partea de investiție care se încadrează în limita profitului contabil brut.
4. Repartizarea la rezerve a profitului reinvestit pentru care s-a beneficiat de scutire de impozit, astfel:
 - 4.1. Determinarea sumei aferente rezervei legale, în cazul în care societatea are obligația constituirii acesteia potrivit legii:

$$129 \text{ Repartizarea profitului} = 1061 \text{ Rezerve legale}$$
 - 4.2. Determinarea sumei profitului scutit care va fi repartizat la rezerve:

$$129 \text{ Repartizarea profitului} = 1068. \text{ analitic Alte rezerve}$$
5. Calculul impozitului pe profit datorat:

$$691 \text{ Cheltuieli cu impozitul pe profit} = 441 \text{ Impozitul pe profit}$$

Exemple privind scutirea de impozit a profitului reinvestit

Pentru exemplificare vor fi prezentate câteva cazuri particulare în care se pot afla societățile în aplicarea scutirii de impozit a profitului reinvestit.

În primul exemplu, analizăm cazul unei societăți plătitoare de impozit pe profit trimestrial. Aceasta achiziționează și pune în funcțiune în noiembrie 2016 un program informatic în valoare de 35.000 lei. Profitul brut cumulat al societății aferent anului 2016 este de 250.000 lei, iar profitul impozabil este de 300.000 lei.

Urmând etapele enumerate mai sus, aplicarea facilității se efectuează astfel:

1. Impozit pe profit anul 2016: $300.000 \times 16\% = 48.000$ lei.
2. Valoare totală investiție eligibilă an 2016: 35.000 lei.
3. Impozit pe profit scutit aferent profitului reinvestit (profit contabil cumulat > investiția): $35.000 \times 16\% = 5.600$ lei.
 - 4.1. Constituirea rezervei legale în valoare de 5% (se presupune că societatea are obligația constituirii acesteia); partea alocabilă profitului reinvestit: $35.000 \times 5\% = 1.750$ lei.



4.2. Calculul sumei profitului scutit ce trebuie repartizat la rezerve: $35.000 - 1.750 = 33.250$ lei.

5. Impozit pe profit datorat la sfârșitul anului 2016: $48.000 - 5.600 = 42.400$ lei.

Așadar, prin investiția în valoare de 35.000 lei, impozitul pe profit datorat de societate s-a diminuat cu aproximativ 12%. Din punct de vedere al cotei efective de impozitare, aceasta a scăzut în urma scutirii de impozit, de la 19,2% la 16,96%. Se poate concluziona că, în situația de față, facilitatea fiscală anulează impactul nefavorabil al cheltuielilor nedeductibile la calculul impozitului pe profit.

În cazul în care profitul brut al societății ar fi fost de doar 30.000 lei, investiția eligibilă s-ar fi limitat la această sumă, iar valoarea impozitului scutit ar fi fost de $30.000 \times 16\% = 4.800$ lei. Dacă rezultatul contabil era negativ, societatea nu beneficia de scutire de impozit, iar facilitatea nu se reporta pentru perioadele următoare, când s-ar fi obținut profit.

Cel de-al doilea exemplu ilustrează regulile de calcul aplicabile în situația profitului reinvestit în echipamente tehnologice care se realizează pe parcursul mai multor perioade consecutive. Pentru investițiile în echipamente care se desfășoară pe parcursul mai multor ani consecutivi, scutirea se acordă în limita profitului contabil din trimestrul punerii în funcțiune, iar investițiile trebuie să fie realizate după data de 1 iulie 2014.

Analizăm cazul unei societăți care aplică sistemul anual de declarare și plată a impozitului pe profit. Aceasta efectuează investiții într-un echipament tehnologic, astfel:

- ➔ trimestrul I an 2014: 200.000 lei;
- ➔ trimestrul III an 2014: 100.000 lei;
- ➔ trimestrul I an 2015: 160.000 lei;

trimestrul I an 2016: 180.000 lei, dată la care echipamentul este pus în funcțiune integral, neexistând puneri în funcțiune parțiale pe parcursul celor 3 ani.

La 31 decembrie 2016, societatea obține un profit impozabil de 4.000.000 lei și un profit brut de 1.200.000 lei. Societatea folosește sistemul platilor anticipate de impozit pe profit. Aplicarea scutirii de impozit a profitului reinvestit impune următoarele calcule:

1. Impozit pe profit an 2016: $4.000.000 \times 16\% = 640.000$ lei

2. Valoare totală investiție eligibilă: $100.000 + 160.000 + 180.000 = 440.000$ lei

3. Impozit pe profit scutit aferent profitului reinvestit (profit contabil an 2016 > suma investițiilor anuale): $440.000 \times 16\% = 70.400$ lei

4.1. Constituirea rezervei legale în valoare de 5% (se presupune că societatea are obligația constituirii acesteia); partea alocabilă profitului reinvestit: $440.000 \times 5\% = 22.000$ lei

4.2. Calculul sumei profitului scutit ce trebuie repartizat la rezerve: $440.000 - 22.000 = 418.000$ lei

5. Impozit/profit datorat la sfârșitul anului 2016: $640.000 - 70.400 = 569.600$ lei

În următorul exemplu analizăm modul de aplicare a facilității privind profitul reinvestit atât în cazul utilizării sistemului trimestrial de declarare și plată a impozitului, cât și în cazul sistemului anual.

O societate efectuează investiții în echipamente noi pe parcursul anului 2016. Aceste echipamente sunt puse în funcțiune în momentul achiziției, și au următoarele valori:

- ➔ trimestrul I: 300.000 lei;
- ➔ trimestrul II: 200.000 lei;
- ➔ trimestrul IV: 100.000 lei.

Rezultatul brut obținut de societate la sfârșitul anului este de 1.000.000 lei, iar cumulat, pe fiecare trimestru, situația este următoarea:

- ➔ trimestrul I: 250.000 lei,
- ➔ trimestrul II: 400.000 lei,
- ➔ trimestrul III: 1.500.000 lei,
- ➔ trimestrul IV: 1.000.000 lei.

Știind că finanțarea investițiilor s-a realizat parțial printr-un împrumut bancar în valoare de 500.000 lei, ne propunem să determinăm valoarea investiției eligibile și a profitului eligibil în cazul ambelor sisteme de declarare și plată a impozitului, precum și valoarea impozitului pe profit datorat de societate.

Deși investițiile sunt finanțate și din surse externe, acordarea facilității depinde doar de existența profitului. Astfel, creditul bancar contractat, având o pondere de doar 33% în totalul surselor de finanțare, nu va reprezenta un obstacol în aplicarea creditului fiscal.

Tabelul 1. Calculul trimestrial al creditului fiscal

Trimestrul	Profit brut cumulat	Profit eligibil	Investiție eligibilă	Profit reinvestit	Credit fiscal
	1	2	3	4 = min (2, 3)	5 = 16% x 4
Trimestrul I	250.000	250.000	300.000	250.000	40.000
Trimestrul II	400.000	150.000	200.000	150.000	24000
Trimestrul III	1.500.000	1.100.000	-	-	-
Trimestrul IV	1.000.000	600.000	100.000	100.000	16.000
Total	-	-	600.000	500.000	80.000

În cazul impozitului pe profit declarat anual, valoarea investiției eligibile se va determina prin însumarea tuturor echipamentelor puse în funcțiune pe parcursul anului 2016.

- ➔ Investiție eligibilă: 300.000 + 200.000 + 100.000 = 600.000 lei;
- ➔ Profit eligibil: 1.000.000 lei.

Profitul reinvestit va fi egal cu minimul dintre cele două valori, mai exact valoarea investiției de 600.000 lei, ce se încadrează în limitele profitului brut anual. Prin urmare, suma care poate fi dedusa din impozitul pe profit de care va beneficia societatea va fi de $600.000 \times 16\% = 96.000$ lei.

Dacă presupunem obținerea unui impozit pe profit înainte de aplicarea scutirii în sumă de 240.000 lei, atunci valoarea impozitului datorat de societate la finalul anului 2016 va fi de 144.000 lei. În situația în care impozitul calculat va fi mai mic de 96.000 lei, firma nu va mai datora impozit pe profit pentru anul 2016, iar creditul fiscal neutilizat nu se va raporta pentru anii următori.

În cazul impozitului pe profit declarat trimestrial, profitul reinvestit se va limita la valoarea profitului eligibil din fiecare trimestru. Profitul eligibil va ține seama de suma cumulată a facilităților de care s-a beneficiat în trimestrele anterioare.

Se poate observa faptul că, față de primul caz, în care scutirea de impozit se ridică la nivelul sumei de 96.000 lei, calculul și declararea trimestrială a impozitului a dus la obținerea unui credit fiscal cu 16.000 lei mai mic.

Bineînțeles că fiecare dintre cele două sisteme de impozitare prezintă argumente pro și contra, iar opțiunea pentru alegerea unuia dintre ele trebuie să se bazeze pe analize ale mediului de afaceri, necesarului de disponibilități, tendințelor pieței, dar și performanțelor prezente ale firmei.

Concluzii

Se poate concluziona că există atât avantaje, cât și dezavantaje în accesarea acestei facilități fiscale. Printre avantaje se numără plata unui impozit pe profit mai mic cu până la 16% din valoare investițiilor efectuate, precum și creșterea nivelului tehnologic, prin investițiile în active noi, cu randament mare.

Dezavantajele provin din limitările impuse de stat, ce fac dificilă accesarea acestei scutiri de către contribuabili. De exemplu, obligativitatea păstrării bunului în entitate cel puțin jumătate din durata de viață, imposibilitatea utilizării amortizării accelerate sau nedistribuirea profitului scutit ca dividende deoarece există obligația înregistrării lui la rezerve sunt doar câteva dintre cauzele pentru care societățile privesc cu reticență această măsură permisă de stat.

Deocamdată se pare că scutirea se va aplica doar până la sfârșitul anul 2016, deoarece nu s-a luat încă o decizie referitoare la menținerea sa în viitor. ♦

Bibliografie

- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1.802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial nr. 963 din 30 decembrie 2014.
- Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688 din 10.09.2015.
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 50/2015 privind modificarea Legii 227/2015 - Noul Cod fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 817 din 3 noiembrie 2015.

Evaluarea intenției și capacității formularului D088 de a reduce evaziunea fiscală din domeniul TVA



George Bogdan STANA & Eugeniu ȚURLEA

Academia de Studii Economice din București

REZUMAT

În România, contribuabilul trebuie să se adapteze continuu dinamicii legislative fiscale, atât în ceea ce privește legislația fiscală primară, cât și în ceea ce privește legislația fiscală secundară. Cea mai recentă provocare cu care contribuabilul se confruntă, începând cu anul 2015, este modificarea procedurii de înregistrare în scopuri de TVA, fapt ce presupune că organului fiscal competent i se atribuie puterea de a nu înregistra în scopuri de TVA sau de a anula codul de TVA al unui contribuabil, în situația în care acesta nu justifică intenția și capacitatea de a desfășura activități economice care implică operațiuni în sfera TVA. Cercetarea realizată are ca scop evidențierea impactului acut asupra mediului economic, respectiv asupra contribuabililor, prin prezentarea avantajelor și dezavantajelor implementării analizei informațiilor cuprinse în formularul Do88 în primul an de implementare.

Cuvinte-cheie: *Intenția și capacitatea, TVA, formular Do88, comportament, evaziune fiscală.*

ABSTRACT

The evaluation of the capability and intention of form Do88 to reduce the VAT tax evasion

In Romania the taxpayer must continuously adapt to the changes of the fiscal legislation, both the primary and the secondary law. The last challenge that the taxpayer must face, since the beginning of 2015, is represented by the changes of the VAT registration procedure, and the power granted to the fiscal administration to reject/cancel the VAT registration of a taxpayer in the situation in which it does not prove capability and intention to undertake economic activities in the area of VAT regulations. Based on the research conducted we will present the impact that the new procedure for VAT registration has on the business environment and also the advantages and disadvantages of the new Do88 form in the first year of implementation.

Keywords: *Intention and capability, VAT, form Do88, behaviour, tax evasion.*

JEL classification: G38, H25, H32

Introducere

Taxa pe valoare adăugată (TVA) este încă un concept nou, având în vedere istoria fiscală a Europei, descrisă de von Siemens (1920), care a inițiat ideea de a pune o taxă pe valoarea suplimentară creată în fiecare etapă a producției. Ideea a fost implementată de Maurice Laure care a reușit, în anul 1954, punerea în aplicare a unei forme a TVA (Owens și Battiau, 2011).

În anul 1953, Laure a conceput o reformă privind taxarea cifrei de afaceri, pe care a intitulat-o „*taxe à la valeur ajoutée*”, ce a fost propusă în Parlament de către ministrul Finanțelor, dar a fost respinsă. Laure și-a susținut conceptul și atunci când Edgar Faure a ajuns ministru de finanțe, a propus încă odată taxa pe valoare adăugată pentru a fi introdusă în noua lege a finanțelor pentru anul 1954 (Laure, 1959).

Fundamentul introducerii taxei pe valoare adăugată și-a găsit motivația în substituirea diverselor taxe practicate asupra cifrei de afaceri și folosirea sa ca taxă unică percepută de producători în diferitele stadii ale producției. Fiecare producător era îndreptățit prin lege să deducă taxa pe valoarea adăugată suportată anterior în procesul de producție propriu (Rus, Jovrea și Pop-Răzbu, 2014).

În luna decembrie 2014, prin intermediul unei ordonanțe de guvern, a fost modificat Codul Fiscal al României, care face referire la înregistrarea entităților în scopuri de TVA, noile modificări fiind aplicate începând cu data de 1 februarie 2015. Modificările legislative referitoare la înregistrarea în scopuri de TVA, prin completarea noului formular

Do88, se aplică societăților comerciale înființate în baza Legii 31/1990, care solicită înregistrarea în scopuri de TVA în aceeași zi cu înmatricularea la Registrul Comerțului sau solicită înregistrarea entităților după înmatricularea la Registrul Comerțului, fără depășirea plafonului de înregistrare de 220.000 de lei, precum și a celor cărora li s-a anulat înregistrarea în scopuri de TVA definite în conformitate cu art. 153, alin. (9) lit. a)-e) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare. Conform art. 3 și 4 din Ordinul președintelui Agenției de Administrare Fiscală (OPANAF) nr. 3841/2015, formularul Do88 va fi depus și de către societățile comerciale, înființate în baza Legii nr. 31/1990 și care sunt înregistrate în scopuri de TVA potrivit dispozițiilor art. 153 din Codul fiscal, la schimbarea sediului social, precum și la schimbarea administratorilor și/sau a asociaților.

Prin intermediul acestor noi reglementări fiscale, Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) încearcă să diminueze fraudă din domeniul TVA cu ajutorul unei reglementări mai stricte a condițiilor în care firmele se pot înregistra în scopuri de TVA. Astfel, la începutul lunii august 2015, a fost îmbunătățită analiza de risc prin suplimentarea criteriilor de analiză de la 12 la 20.

Criteriile de care se ține cont la înregistrarea în scopuri de TVA sunt bazate pe informațiile declarate în formularul Do88, respectiv „*Declarație pe propria răspundere pentru evaluarea intenției și a capacității de a desfășura activități economice care implică operațiuni din sfera*

TVA” de către contribuabil și, totodată, justificate cu documente ce dovedesc intenția și capacitatea (OPANAF nr. 3841/29.12.2015).

Compartimentul cu atribuții speciale în evaluarea intenției și a capacității de a desfășura activități economice va realiza analiza datelor și informațiilor deținute, în vederea corelării acestora cu cerințele criteriilor ce condiționează înregistrarea în scopuri de TVA.

Formularul care trebuie depus de către contribuabil include în principal informații despre acționari, administratori, sediul social și punctele secundare de lucru, organizarea activității financiar contabile, numărul de salariați și conturile bancare. În opinia personală a autorilor, în cuprinsul formularului trebuie alocat un spațiu în care contribuabilul să poată detalia activitatea economică pe care o desfășoară sau intenționează să o desfășoare, modalitatea în care va desfășura această activitate economică și sursele de finanțare ale afacerii.

Dacă un contribuabil nu urmărește concret procedura definită în legislație, nu completează corect formularul Do88 și nu anexează documentele obligatorii în faza primară, acesta riscă să îi fie refuzată cererea fără a i se comunica și motivele care au stat la baza refuzului, contribuabilul având dificultăți în a contesta sau a primi lămuriri în vederea obținerii unei soluții favorabile.

Analizând OPANAF nr. 3841/2015, putem preciza că acesta se aplică și atunci când o societate comercială din România decide să își schimbe sediul social, administratorii și/sau acționarii. Observând aceste

schimbări, compartimentul de specialitate din cadrul ANAF solicită contribuabilului informații cu privire la intenția și capacitatea de a desfășura activități economice în scopuri de TVA, prin intermediul formularului Do88. Ulterior depunerii acestui formular, compartimentul de specialitate evaluează intenția și capacitatea persoanei impozabile de a desfășura activități economice. În principiu, ca urmare a noilor modificări cuprinse în Codul Fiscal, de fiecare dată când își schimbă sediul, acționarii sau administratorii, o societate riscă să rămână fără codul de înregistrare în scopuri de TVA.

În cazul în care compania nu prezintă suficiente informații care să justifice intenția și capacitatea de a desfășura activități economice, aceasta va fi înștiințată că nu va fi înregistrată în scopuri de TVA sau i se va anula înregistrarea în scopuri de TVA.

Dacă societatea comercială efectuează livrări de bunuri sau prestări de servicii în perioada în care are codul de TVA anulat întrucât nu a justificat intenția și capacitatea de a desfășura activități economice, aceasta aplică prevederile specifice din Codul fiscal. Societatea nu beneficiază, în perioada respectivă, de dreptul de deducere a TVA aferentă achizițiilor efectuate și este obligată la plata TVA colectată, aferentă operațiunilor taxabile desfășurate după anularea înregistrării în scopuri de TVA. În acest sens, persoana impozabilă va depune formularul *„Declarație privind TVA colectată, datorată de către persoanele impozabile al căror cod de înregistrare în scopuri de taxa pe valoarea adăugată a fost anulat înregistrarea în scopuri de TVA conform art. 316 alin.*

(11) lit. c) -f) și h) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare”.

De asemenea, potrivit Codului fiscal, beneficiarii care achiziționează bunuri și/sau servicii de la contribuabilii persoane impozabile stabilite în România, cărora li s-a anulat înregistrarea în scopuri de TVA și au fost înscrși în Registrul persoanelor impozabile a căror înregistrare în scopuri de TVA a fost anulată, nu beneficiază de dreptul de deducere a taxei pe valoare adăugată aferente achizițiilor respective, cu excepția achizițiilor de bunuri efectuate în cadrul procedurii de executare silită și/sau achizițiilor de bunuri de la persoane impozabile aflate în procedura de faliment.

Fiecare dintre punctele cuprinse în formularul Do88 pot fi interpretate obiectiv sau subiectiv. Prin reprezentanții lor, asociații/administratori/contabili, societățile comerciale pot să conteste relevanța în raport cu activitatea societății a unor informații precum studiile asociațiilor/administratorilor. Procedura de înregistrare în scopuri de TVA are ca scop reducerea firmelor-fantomă, reducerea evaziunii fiscale și crearea unui mediu competitiv economic pentru contribuabilii corecți.

Metodologia de cercetare

Obiectivul prezentei lucrări îl constituie examinarea impactului direct și indirect al formularului Do88 asupra combaterii evaziunii fiscale și dezvoltării mediului de afaceri din România.

Metodele de cercetare utilizate sunt cercetarea calitativă și tehni-

ca observării, realizată prin studierea rapoartelor și informațiilor publicate pe pagina web a ANAF, precum și a datelor puse la dispoziție de către Direcția Generală de Informații Fiscale în baza Legii nr. 544/2001, privind liberul acces la informațiile de interes public.

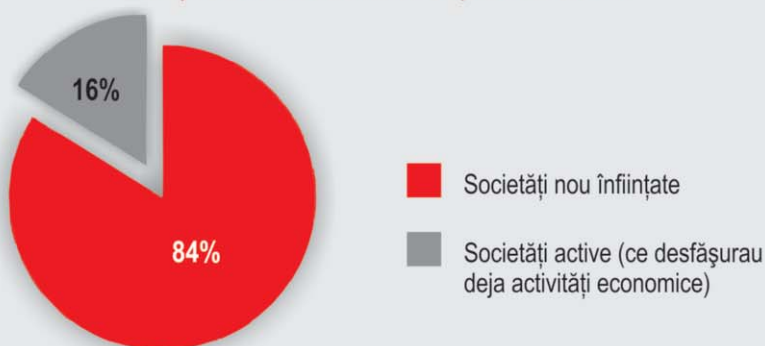
În vederea identificării impactului acestor modificări la procedura de înregistrare în scopuri de TVA asupra contribuabililor sau antreprenorilor, am efectuat o cercetare pe baza informațiilor selectate, urmărind modificarea cotelor de rambursare a TVA, creșterea gradului de colectare la bugetul de stat precum și procentele de risc aferente fiecărei categorii de contribuabili.

Pentru realizarea unor vizualizări dinamice am expus rezultatele prezentate de către ANAF pentru perioada februarie – aprilie 2015 și an completat aceste rezultate cu o cercetare anuală, respectiv o comparație între anii 2014 și 2015, în vederea identificării impactului noii proceduri de înregistrare în scopuri de TVA asupra mediului economic și a bugetului de stat.

Pentru perioadele anterior menționate, au fost extrase din cadrul rapoartelor statistice publicate pe pagina web a instituției, datele și informațiile necesare în realizarea prezentei cercetări, respectiv TVA rambursată, TVA colectată și sume colectate la bugetul de stat.

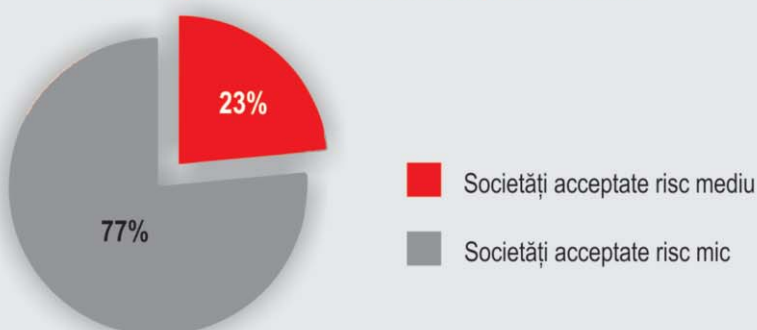
Prelucrarea primară a datelor a constat în gruparea statistică a datelor centralizate pe grupe, respectiv sume rambursate lunar și categorii de risc, astfel realizându-se grupări atributive în funcție de caracteristicile informațiilor. Totodată, datele statistice

Figura 1. Societăți respinse risc mare și risc mediu



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 2. Societăți acceptate risc mare și risc mediu



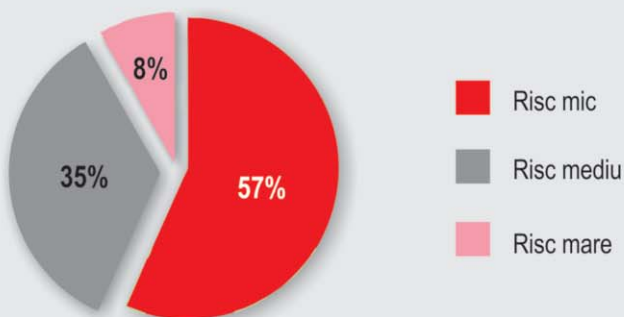
Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Tabelul 1. Ponderea riscurilor în total cereri clarificate pe categorii de contribuabili

Grupa contribuabili	Risc mic	Risc mediu	Risc mare
Contribuabili Mari	3	4	1
Contribuabili Mijlocii	19	15	0
Contribuabili Mici	14001	8641	2031
TOTAL	14023	8660	2032

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 3. Ponderea riscurilor în total cereri clarificate



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

referitoare la TVA colectată și sumele colectate la bugetul de stat au fost grupate anual, realizându-se o evaluare a impactului procedurii de înregistrare în scopuri de TVA pe parcursul întregului an analizat.

Interpretarea rezultatelor

Primul impact cuantificat de ANAF cu privire la noua procedură de înregistrare în scopuri de TVA a fost publicat în comunicatul de presă emis în luna mai 2015 (ANAF, 2015).

Conform comunicatului, în perioada februarie – aprilie 2015, un număr de 2.515 agenți economici au fost respinși de la înregistrarea în scopuri de TVA, fie prin intermediul aplicației informatice, fie din cauza controalelor efectuate de Direcția Generală Antifraudă Fiscală. Dintre cei 2.515 de agenți economici, un număr de 2.111 erau societăți comerciale nou înființate iar restul de 404, erau societăți comerciale care desfășurau deja activități economice. Conform figurii 1, observăm că 84% dintre cei cărora li s-a refuzat înregistrarea în scopuri de TVA erau societăți comerciale nou înființate (posibile *firme-fantomă*, firme ce urmau să fie implicate în fraude de tip *carousel*, firme de tip *bidon* etc.) (OPANAF nr. 3841/29.12.2015).

Totodată, au fost acceptate spre înregistrarea în scopuri de TVA un număr de 4.527 de societăți comerciale, dintre care 3.464 au obținut calificativul risc mic. La celelalte 1.063 de societăți a fost necesară realizarea de verificări suplimentare (risc mediu), conform figurii 2.

Pe baza informațiilor furnizate de ANAF, am constatat că în aceeași perioadă (februarie - aprilie) a anului 2014 au fost înregistrate în scopuri de TVA un număr de 10.061 societăți comerciale, de unde rezultă o scădere cu 55%, comparativ cu numărul societăților din aceeași perioadă din anul 2015, după implementarea formularului Do88.

Impactul din anul 2015 (perioada februarie – decembrie 2015)

Pe baza analizei informațiilor furnizate de către ANAF, am constatat că în anul 2015 au fost depuse de contribuabili 25.881 cereri tip Do88 de înregistrare în scopuri de TVA din care, la data furnizării informațiilor, un număr de 24.715 de cereri erau soluționate.

Din totalul înregistrărilor în scopuri de TVA, ponderea riscurilor rezultate sunt prezentate în tabelul 1 și în figura 3.

În ceea ce privește solicitările de înregistrare în scopuri de TVA ale societăților comerciale care s-au încadrat în categoria *Risc mediu*, conform cercetării realizate, 75% dintre acestea (6.468 solicitări) au fost înregistrate în scopuri de TVA, în timp ce 25% (2.192 solicitări) au fost respinse la înregistrare ca urmare a controlului suplimentar efectuat asupra societății de către compartimentele de specialitate sau Direcția Generală Antifraudă.

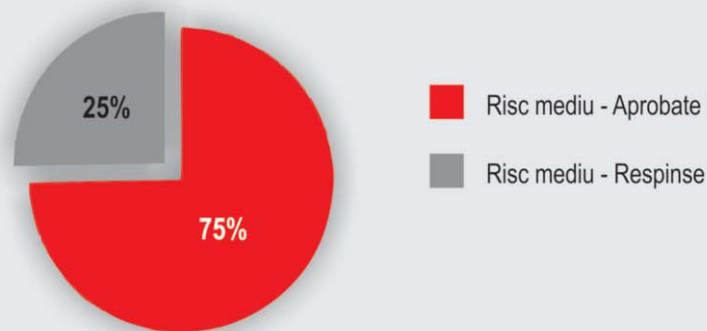
Ca urmare a implementării noii proceduri de înregistrare în scopuri de TVA, se observă că în perioada februarie – decembrie 2015 37% dintre solicitări nu au fost acceptate spre înregistrare în scopuri de TVA (conform tabelu-

Tabelul 2. Situația cererilor încadrate în categoria Risc mediu

Grupă contribuabili	Risc mediu - cereri aprobate	Risc mediu - cereri respinse
Mari	2	2
Mijlocii	9	6
Mici	6457	2184
TOTAL	6468	2192

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 4. Situația cererilor încadrate în categoria Risc mediu



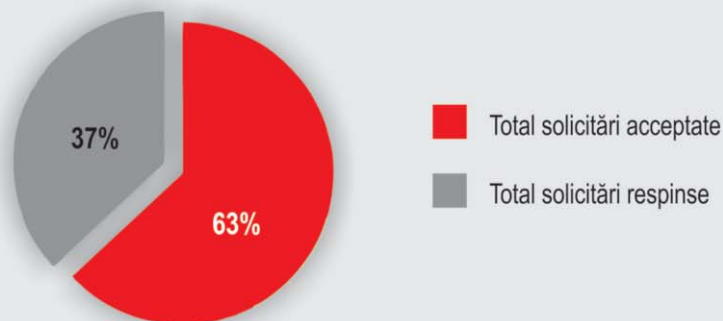
Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Tabelul 3. Numărul cererilor de înregistrare acceptate și respinse

Grupă contribuabili	Total solicitări acceptate	Total solicitări respinse
Mari	5	3
Mijlocii	28	6
Mici	20458	4215
TOTAL	20491	11991

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 4. Numărul cererilor de înregistrare acceptate și respinse



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 6. Ponderea riscurilor Contribuabili mici

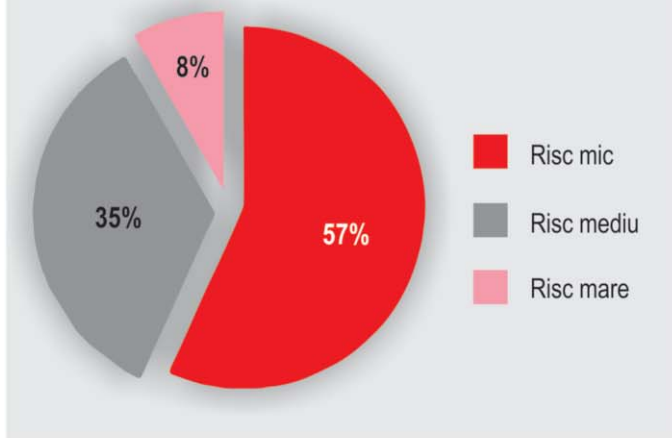
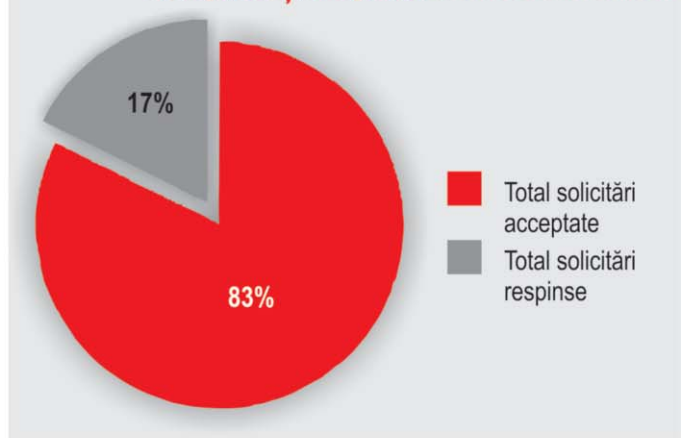


Figura 7. Numărul cererilor de înregistrare acceptate și respinse Contribuabili mici



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 8. Ponderea riscurilor Contribuabili mijlocii

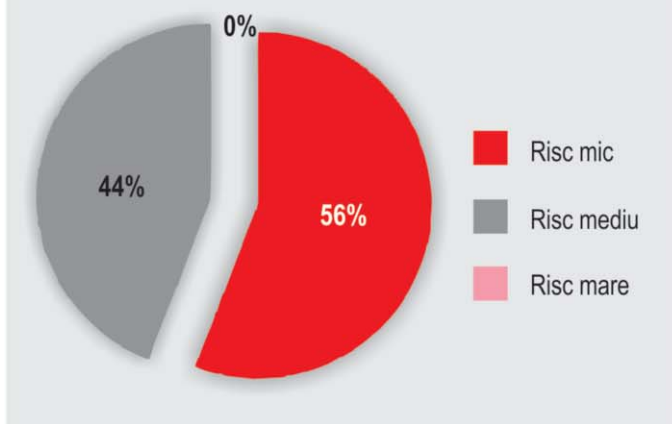
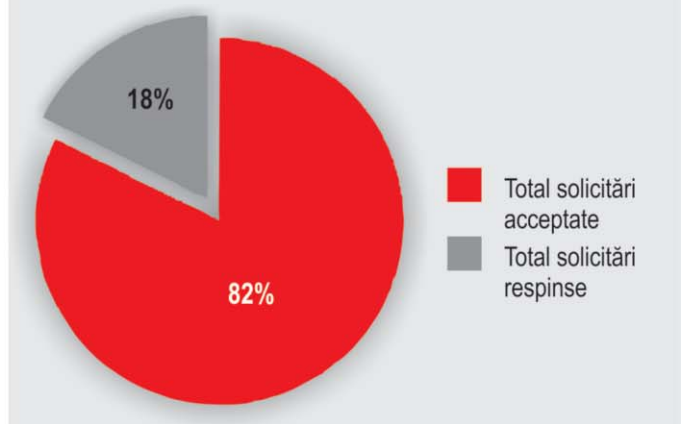


Figura 9. Numărul cererilor de înregistrare acceptate și respinse Contribuabili mijlocii



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Figura 10. Ponderea riscurilor Contribuabili mari

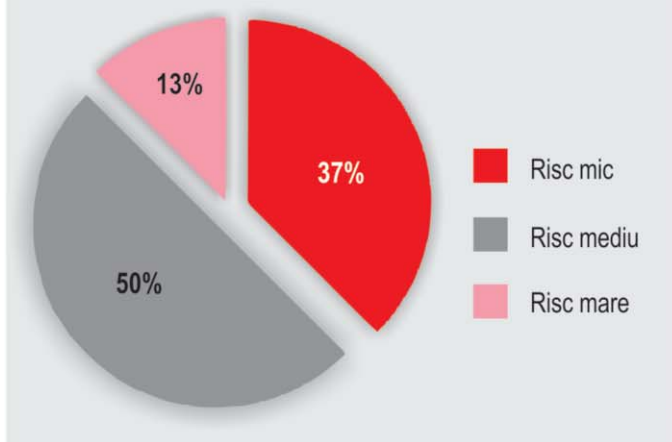
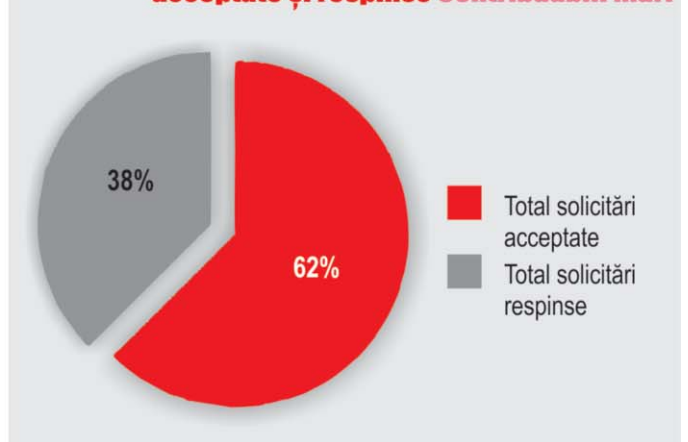


Figura 11. Numărul cererilor de înregistrare acceptate și respinse Contribuabili mari



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

lui 3). Aceste solicitări au fost respinse ca urmare a îndeplinirii în mod negativ a criteriilor de risc de către societățile comerciale deponente.

Situația înregistrărilor în scopuri de TVA pe tipuri de contribuabili, pentru perioada februarie – decembrie 2015, se prezintă conform figurilor 6-11

Ulterior identificării ponderilor numărului de solicitări încadrate în fiecare dintre categoriile de risc, a fost analizat impactul neînregistrării în scopuri de TVA a unui procent de 37% dintre societățile comerciale care au solicitat înregistrarea în aceeași perioadă din 2014, comparativ cu nivelul TVA rambursat de către ANAF în perioada februarie – august 2015.

Impactul asupra TVA rambursat de către ANAF

Pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, Consiliul fiscal a calculat că evaziunea fiscală în anul 2013 a fost de aproximativ 16,2% din produsul intern brut (PIB), din care 12,2% provine doar din TVA, în timp ce gradul de colectare al obligațiilor bugetare este foarte scăzut comparativ cu multe țări din spațiul Uniunii Europene.

Plecând de la premisa că, odată cu implementarea noii modalități de înregistrare în scopuri de TVA, valoarea rambursată de către ANAF în materie de TVA deductibilă vă scădea ca urmare a eliminării firmelor-fantomă, am realizat un studiu în vederea identificării impactului, comparând sumele rambursate de către

Anul 5 - 3/2016

ANAF în anul 2015, cu cele rambursate în anul 2014.

Conform tabelului 4, observăm o scădere semnificativă a sumei rambursate, de 9,52%, de la 15897,28 milioane lei în 2014, la 14384,12 lei în 2015.

A doua ipoteză supusă cercetării este că, odată cu noua procedură de înregistrare în scopuri de TVA, veniturile bugetare colectate au crescut în 2015 comparativ cu 2014. Am analizat de aseme-

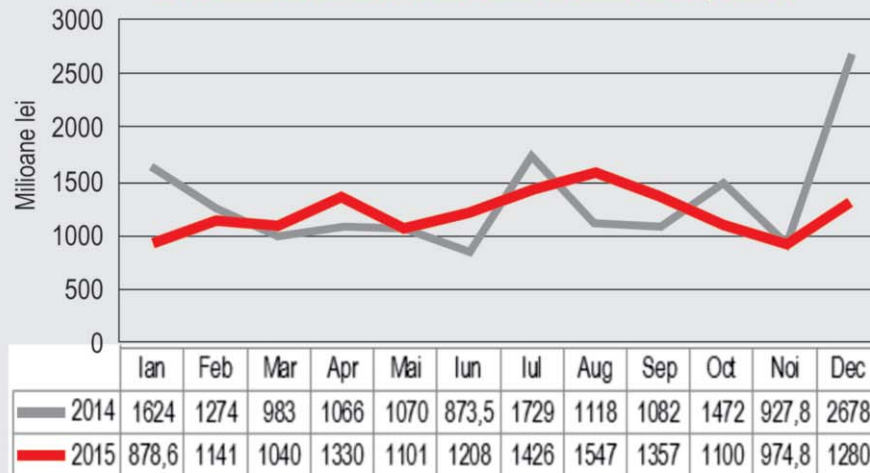
nea pe ce segmente se confirmă această ipoteză. În cadrul formularului Do88, administratorii și asociații trebuie să declare dacă societățile la care dețin/au deținut calitatea de asociat/administrator au datorii principale restante către bugetul de stat. În acest caz, putem testa ipoteza că veniturile bugetare colectate au crescut cu cel puțin 5% urmare creșterii gradului de conformare „voluntară” pentru obținerea codului de TVA.

Tabelul 4. TVA rambursată de către ANAF în anii 2014 și 2015

Luna	2014 (milioane lei)	2015 (milioane lei)
Ianuarie	1624,22	878,63
Februarie	1274,21	1141,35
Martie	983,03	1040,07
Aprilie	1065,56	1330,17
Mai	1070,31	1101,11
Iunie	873,45	1208,17
Iulie	1728,92	1425,56
August	1118,00	1546,57
Septembrie	1082,01	1357,18
Octombrie	1471,67	1100,43
Noiembrie	927,84	974,80
Decembrie	2678,06	1280,08
Total TVA rambursată	15897,28	14384,12

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Graficul 1. TVA rambursată de către ANAF în anii 2014 și 2015



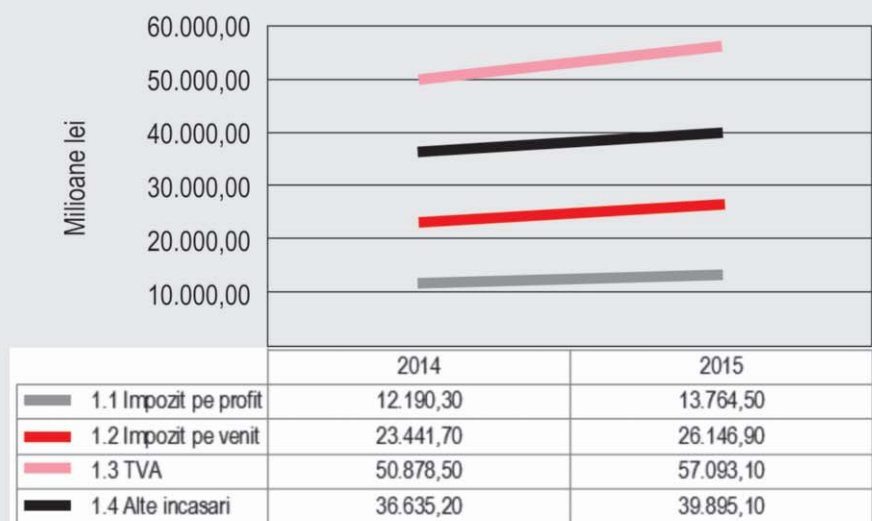
Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Tabelul 5. Venituri bugetare colectate în anii 2014 și 2015

	2014	2015
Venituri bugetare colectate (mil. lei)	182546,10	196239,70
Structura pe bugete (mil. lei)		
1. Bugetul de stat	123145,70	136899,60
1.1 Impozit pe profit	12190,30	13764,50
1.2 Impozit pe venit	23441,70	26146,90
1.3 TVA	50878,50	57093,10
1.4 Alte încasări	36635,20	39895,10
2. Bugetul fondului național unic pentru asigurări de sănătate	19026,80	21042,10
3. Bugetul asigurărilor sociale de stat	38845,10	36602,70
4. Bugetul asigurărilor sociale pentru șomaj	1528,50	1695,30

Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF

Graficul 2. Creșterea veniturilor la bugetul de stat în 2014 și 2015



Sursa: prelucrările autorilor pe baza datelor ANAF



Astfel, datele colectate referitoare la veniturile bugetare colectate în 2014 și 2015 sunt prezentate în cadrul tabelului 5.

Conform acestuia putem observa că și în situația respingerii a 11.991 de solicitări înregistrate în scopuri de TVA, veniturile colectate la bugetul de stat au cunoscut următoarele creșteri:

- ➔ impozitul pe profit colectat a crescut cu 12,91%;
- ➔ impozitul pe venit colectat a crescut cu 11,54%;
- ➔ TVA colectată a crescut cu 12,21%;
- ➔ celelalte încasări care compun structura veniturilor la bugetul de stat au crescut cu 8,90%.

Printre măsurile de relaxare fiscală care au contribuit la creșterea nivelului colectării putem preciza: scăderea CAS cu 5 puncte procentuale; neimpozitarea profitului reinvestit; diminuarea taxei pe stâlp de la 1,5% la 1%; creșterea vârsămintelor la pilonul II de pensii; scăderea TVA la alimente de la 24% la 9%.

Majorarea nivelului colectării se datorează, pe lângă creșterii economice, și modificării legislației primare și secundare specifice privind înăsprirea criteriilor de înregistrare în scopuri de TVA și creării unui mecanism de evaluare periodică ulterioară înregistrării și simplificării procedurilor de anulare a înregistrării în scopuri de TVA (ANAF, 2016).

Concluzii

Ca urmare implementării noii proceduri de înregistrare în sco-

puri de TVA, observăm că în perioada februarie – decembrie 2015, 37% din cererile de înregistrare în scopuri de TVA nu au fost avizate pozitiv. Aceste solicitări au fost respinse ca urmare a criteriilor de risc îndeplinite în mod negativ de către societățile comerciale dependente.

Totodată, analizând graficul aferent solicitărilor de înregistrare în scopuri de TVA depuse de mării contribuabili, observăm că 38% dintre solicitări au fost respinse. Rezultă că inclusiv mării contribuabili sunt vizați de această analiză de risc și pot fi respinși.

Cercetările prezentate anterior au vizat identificarea unor relații între numărul de societăți comerciale care se sunt acceptate spre înregistrare în scopuri de TVA, societățile comerciale cărora li se respinge înregistrarea în scopuri de TVA și sumele rambursate din deconturi de TVA.

Deși este prematur să fie identificat un impact major în mediul economic, această analiză de risc a fost concepută special pentru combaterea fraudelor fiscale din sfera TVA, atât intern cât și intracomunitar.

Mecanismul analizei de risc creat de ANAF are ca scop crearea unui mediu concurențial optim, eliminarea riscurilor pe care contribuabilii le pot avea în tranzacțiile cu posibile societăți-fantomă și educarea antreprenorilor privind standardele unui comerț echitabil stabilite de către Organizația Mondială a Comerțului Echitabil (WFTO – World Fair Trade Organisation). ♦

Bibliografie

- Owens, J. și Battieu, P. (2011), VAT's next half century: Towards a single-rate system?, *OECD Observer*, nr. 284, trimestrul 1, [online] Disponibil la: http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/3509/VAT_s_n_ext_half_century:_Towards_a_single-rate_system_.html, [Accesat pe 09 iulie 2016].
- Laure, M. (1959), Au secours de la T.V.A., *Revue économique*, vol. 10, nr. 3, pp. 475-477, [pdf] Disponibil la: www.persee.fr/doc/reco_0035-2764_1959_num_10_3_407365_t1_0475_0000_001, [Accesat pe 09 iulie 2016].
- Rus, I., Jovrea, I. și Pop-Răzbuș, I.G. (2014), Aspecte privind reducerea T.V.A. pentru economia românească, *Academica Science Journal. Studia Series*, vol. 9, nr. 4, pp.30-39, [online] Disponibil la: <http://academica.udcantemir.ro/wp-content/uploads/article/studia/s9/S9A4.pdf>, [Accesat pe 09 iulie 2016].
- ANAF (2015), Comunicat de presă nr. A_RPC_673/ 27.05.2015 Ref. diminuarea evaziunii fiscale din TVA prin blocarea firmelor evazioniste și a persoanelor implicate în rețele de fraudă sau cu un comportament fiscal anterior contrar prevederilor legale manifestat în mod repetat, ca rezultat al implementării noii proceduri de înregistrare în scop de TVA, [online] Disponibil la: <https://static.anaf.ro/static/3/Cluj/comunicat%20ref%20noua%20procedura%20de%20inregistrare%20in%20scop%20de%20TVA%20-%2027%20mai%202015.pdf>, [Accesat pe 09 iulie 2016].
- ANAF (2016) Comunicat de presa A_RPC 11/07.01.2016, [online] Disponibil la: https://static.anaf.ro/static/3/Anaf/20160107132010_cp_11_07.01.2016.pdf, [Accesat pe 09 iulie 2016].
- Ministerul de Finanțe al României (2016), Date statistice TVA colectată și TVA rambursat, [online] Disponibil la: <http://www.mfinante.ro>, [Accesat 2016].
- ANAF (2016), Date statistice comunicate în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, [online] Disponibil la: <http://www.anaf.ro>, [Accesat 2016].
- Legea nr. 571/2003 privind Codul Fiscal, Monitorul Oficial al României nr. 927/23.12.2003.
- Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, actualizată și consolidată prin Legea 152/18.06.2015 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul înregistrării în Registrul Comerțului.
- Ministerul Finanțelor Publice – ANAF (2015), Ordin nr. 3841/29.12.2015 privind aprobarea modelului și conținutului formularului (o88) „Declarație pe propria răspundere pentru evaluarea intenției și a capacității de a desfășura activități economice care implică operațiuni din sfera TVA”, Monitorul Oficial al României nr. 8/06.01.2016, actualizat în data de 07.01.2016.

Profesia de auditor financiar în România: dezvoltare, factori de influență și indicatori cheie



Marina OPREA
auditor financiar

Claudia FLOREA
auditor financiar

Elena NECHITA
doctor în economie

REZUMAT

Profesia de auditor financiar este una dinamică, care trebuie să țină pasul cu contextul local, național, internațional sau chiar global în care se desfășoară. Pentru a identifica direcțiile viitoare de dezvoltare trebuie să urmărim întotdeauna firul evolutiv în raport cu diferitele evenimente care au modelat contextul. În prezent auditul financiar se desfășoară în România pe o piață proprie susținută de un cadru legislativ în continuă dezvoltare, motiv pentru care Camera Auditorilor Financiară din România face eforturi susținute pentru armonizarea la nivel internațional.

Cuvinte-cheie: *Audit financiar, profesie, evoluție, factori de influență, indicatori.*

ABSTRACT

The financial auditor in Romania: development, influence factors and key indicators

Financial auditor profession is a dynamic one, which must keep pace with the local, national, international or global context in which it is conducted. To identify future directions of development we should always follow the evolutionary thread in relation to the various events that have shaped the context. Currently, the financial audit is conducted in Romania on its own market supported by an evolving legislative framework, which is why the Chamber of Financial Auditors of Romania makes efforts for international harmonization.

Key words: *Financial audit, profession, evolution, influence factors, indicators.*

JEL classification: M42

Auditul a apărut ca o consecință naturală de validare a calității și credibilității informației contabile. Obiectivul acestei lucrări este acela de a evidenția principalele momente în istoria auditului financiar din România, direcțiile de dezvoltare viitoare, factori de influență - precum cadrul de reglementare, organismele abilitate, cadrul internațional etc. - și indicatori cheie care trebuie urmăriți în sens evolutiv.

Profesia de auditor financiar în România: istoric, context legislativ și vizibilitate

Debutul adoptării economiei de piață începând cu anul 1990 a marcat declanșarea unui proces continuu de dezvoltare a reglementărilor în domeniul raportării financiare la nivel național. În toată această perioadă, 1990-prezent, raportarea financiară a fost concentrată preponderent pe furnizarea de informații pentru autoritățile statului și mai puțin pentru investitori (actuali și potențiali), management, instituțiile de credit și alți utilizatori, mai pragmatici i-am putea numi, ai rapoartelor financiare într-un context internațional.

În acest context considerăm că este necesar să parcurgem un scurt istoric al profesiei în România.

1. Istoria profesiei în România

La nivel național activitatea de audit, sub forma unei profesii reglementate, este cunoscută de puțin timp. În anii '90, doar

specialiștii vorbeau despre standarde de audit și cunoșteau conținutul și aplicabilitatea noțiunii de audit. Mai exact, termeni ca „audit financiar”, „auditor financiar”, „standarde sau norme de audit financiar” au pătruns în vocabularul nostru după adoptarea Legii contabilității, respectiv după publicarea Regulamentului de aplicare a acesteia în anul 1994.

În România se poate vorbi de activitatea de audit financiar și de profesia de auditor financiar începând cu anul 1999, când s-a dispus organizarea activității de audit financiar-contabil în afara organismului profesiei contabile liberale.

Primul moment al legiferării profesiei de audit financiar în țara noastră a avut loc în anul 1995, când a apărut lucrarea Norme de audit financiar și certificare a bilanțului contabil, realizată de CECCAR, membră a IFAC la acel moment. Începând cu anul 2000, mai exact după apariția Ordonanței de Urgență nr. 75/1999, principalul rol de normare și de reglementare a fost preluat de CAFR.

Apariția și dezvoltarea auditului este strâns legată de istoria economică, dar și de evoluția socială, având în vedere că auditul era ordonat de regi, împărați, biserică și stat cu obiectivul de a pedepsi hoții pentru fraudă și prevenirea unor astfel de fapte cu scopul de a proteja patrimonial, iar auditorii erau numiți din rândul preoților și primeau calitățile morale ale acestora - secolul VIII. În secolul XIX ordonatorii auditului au devenit statele, tribunalele jurisdicționale și acționarii, iar auditorii erau selectați din categoria celor mai buni profesioniști contabili.

Auditul și-a extins astfel obiectivele asupra reprimării fraudelor, a pedepsirii celor care le produceau și a căutării soluțiilor, pentru păstrarea integrității patrimoniului. Spre sfârșitul acestui secol s-a conturat relația dintre auditați, entitățile verificate și auditorii aleși din rândul profesioniștilor contabili sau din rândul juriștilor. Obiectivul urmărit în această instanță fiind atestarea realității situațiilor financiare cu scopul de a evita erorile și fraudă. În prima parte a secolului XX-lea, până pe la anii 1940, auditul este realizat de profesioniști specializați în audit, alături de contabili. Lucrările erau comandate în special de stat și de acționari.

Între anii 1970-1990, obiectivele auditului s-au schimbat, orientându-se spre atestarea controlului intern, respectarea cadrului conceptual contabil (postulate, principii și reguli de evaluare) și a normelor de audit.

În România, cerințele referitoare la raportarea financiară și cele în domeniul auditului sunt într-o continuă schimbare și progresaază consecvent în direcția aplicării standardelor internaționale contabile cu directivele aplicate în cadrul Uniunii Europene. După anii 1990, trecerea de la un sistem centralizat la unul bazat pe piața economică deschisă a impus schimbări de profunzime în gândirea și în practica contabilă românească. Avantajul școlilor de contabilitate reprezentate de corpurile profesionale academice și de o serie de practicieni a fost principalul atu al migrării către o contabilitate europeană la nivelul României.

Dacă la începutul anilor '90 pentru construcția sistemului contabil din țara noastră ne-am ori-

entat către modelul contabil francez, ulterior, normalizatorul român a optat pentru un sistem contabil mixt, atât de influență europeană, cât și de influență internațională, care își avea pilonii pe de o parte pe Directiva a IV-a a CEE, iar pe de altă parte pe standardele internaționale de raportare financiară. Așa se explică concluzia la care s-a ajuns la sfârșitul anului 2005, în urma discuțiilor specialiștilor contabili români în legătură cu perspectivele contabilității românești începând cu 1.01.2006, ocazie cu care au fost identificate două sisteme posibile de contabilitate:

un sistem fundamentat pe IFRS, obligatoriu, aplicabil exclusiv la nivelul băncilor întreprinderilor de interes public și ale societăților mari cotate la Bursă, dar și facultativ pentru restul entităților care doresc să aplice aceste reglementări;

un sistem simplificat, articulat numai pe directivele europene (a IV-a și a VII-a).

În cadrul unui articol publicat de profesori (Morariu, Nicolescu, Roman și Mocanu, 2009) de la Catedra de Contabilitate, Audit și Control de Gestiune din cadrul Academiei de Studii Economice din București, care a avut la bază un studiu empiric privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară în România, au indicat că aplicarea standerelor internaționale contabile s-a realizat nu ca urmare a legislației române care a reglementat ce categorii de companii sunt obligate să folosească aceste norme contabile, ci ca urmare a cererii de informație financiară venite din partea pieței de capital, concepție pe care o susținem și noi.



2. Influența legislației

Subiectul influenței legislației asupra profesiei este unul de interes major dat fiind mediul economic extrem de flexibil și modificările continue la nivel legislativ.

Obiectul activității de auditor a evoluat progresiv, de la corectarea specifică a fraudelor în documentele contabile până la o apreciere în totalitate și fidelă a rapoartelor emise de o entitate și analiză critică a procedurilor și a structurilor sale. Auditul progresa, se adâncește, se profesionalizează și se extinde sub presiunea unor factori ce țin de înmulțirea și de diversificarea sectoarelor de activitate, de complexitatea crescândă a politicii de gestiune, de nevoia de eficiență, calitate și securitate, dar și de necesitatea acoperirii unor domenii noi, cum sunt auditul de mediu, de calitate etc. (Chatfield, 1977).

CAFR este o organizație profesională de utilitate publică, fără scop lucrativ, înființată în baza Ordonanței de Urgență nr. 75/1999, care transpune în legislația românească prevederile Directivei a VIII-a a Comunității Economice Europene în scopul stabilirii standardelor de audit statutar în România și, totodată, al organizării și monitorizării profesiei în ceea ce privește calificarea și condițiile de acces la aceasta.

Auditurile de calitate sunt un element esențial pentru a verifica dacă profesia își respectă responsabilitățile față de clienți, față de public în general și față de reglementatori, care se bazează pe auditorii independenți pentru a menține credibilitatea informației financiare. Pentru a asigura servicii de audit de calitate, profesia și reglementatorii au dezvoltat un sistem de reglementare pe mai multe nivele.



3. Vizibilitate, colaborări și evenimente

Cel mai important rol în asigurarea unui înalt nivel calitativ al desfășurării misiunilor de audit financiar îl are Camera Auditorilor Financieri din România, care este direct interesată în punerea la dispoziția membrilor săi, dar și publicului larg a celor mai noi informații, studii, metode și tehnici de lucru în profesia contabilă și de audit, relevante de practica și cercetarea științifică în domeniu.

În plus Camera Auditorilor Financieri din România este implicată în dezbateri cu instituțiile statului, cu mediul de afaceri, cu alte organizații profesionale din domeniul economic cât și din mediul academic.

Metodologia cercetării

Cercetarea urmărește analiza evoluției indicatorilor cheie ce caracterizează profesia de auditor financiar pe plan național, pornind de la datele furnizate de organismul profesional (CAFR) în rapoartele anuale de activitate publicate pe pagina web a instituției.

Indicatorii avuți în vedere în cadrul analizei se referă la structura și numărul membrilor CAFR, numărul auditorilor inspectați, onorariile medii pe angajament, onorariile orare, respectiv indicatorii financiari ai CAFR. Perioada de timp analizată este 2008-2015, fiind determinată de disponibilitatea datelor istorice. Pentru anumiți indicatori, s-a procedat la extinderea intervalului de timp analizat după cum urmează: structura

Eforturile de reglementare ale CAFR s-au materializat prin asimilarea în contextul național al normelor internaționale de audit și a codului de conduită etică și profesională emis de IFAC, publicate în prima fază, în anul 2000. Normele privind procedurile minimale de audit au fost elaborate și publicate în anul 2001, sub numele de „Norme minimale de audit”, care reprezintă o adaptare a metodelor și a tehnicilor utilizate pe plan internațional la necesitățile României în domeniul elaborării rapoartelor de audit financiar, fiind de mare ajutor pentru practicienii în vederea organizării și realizării activității de audit.

Profesia de auditor financiar este exercitată de un auditor financiar persoană fizică sau juridică. Pentru a deveni auditor financiar și a exercita activitatea de audit financiar, persoana fizică sau juridică, română sau străină, trebuie să dobândească această cali-

tate în condițiile legii și să fie persoană activă.

Statul român, prin reprezentantul său Ministerul Finanțelor Publice, nu a fost doar un mediator, ci s-a impus și a intervenit direct în procesul de formare și dezvoltare a profesiei contabile, urmărind interesul său, și anume cel fiscal.

În cadrul procesului de normalizare și de reglementare a profesiei de audit în România au existat și alte instituții ale statului român implicate direct sau indirect în acest proces: Banca Națională a României, Curtea de Conturi din România; Comisia de Supraveghere în Asigurări; Unitatea Centrală de Armonizare pentru Auditul Public Intern; Comitetul de Audit Public Intern; Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private; Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; Bursa de Valori București; Consiliul Concurenței.

membrilor se analizează pentru perioada 2005-2015, iar calificativele acordate auditorilor evaluați sunt analizate în intervalul 2007-2015.

Totodată, cercetarea propune și o abordare empirică a analizei indicatorilor cheie menționați mai anterior. În acest sens, se utilizează un model de regresie cu rolul de a justifica influența numărului de membri ai organismului profesional, precum și a onorariilor percepute de auditorii financiari asupra veniturilor totale, respectiv a activelor totale obținute și declarate de CAFR.

Modelele de regresie utilizat în cadrul analizei sunt prezentate în cele ce urmează și constituie proiecția proprie a autorilor.

a) Modele de regresie venituri totale:

$$VT_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 NM_{it} + \alpha_2 OH_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

unde:

VT = venituri totale;

NM = număr total de membri;

OH = onorariu orar, unde tariful mediu orar este calculat pe baza datelor furnizate de membrii supuși evaluării.

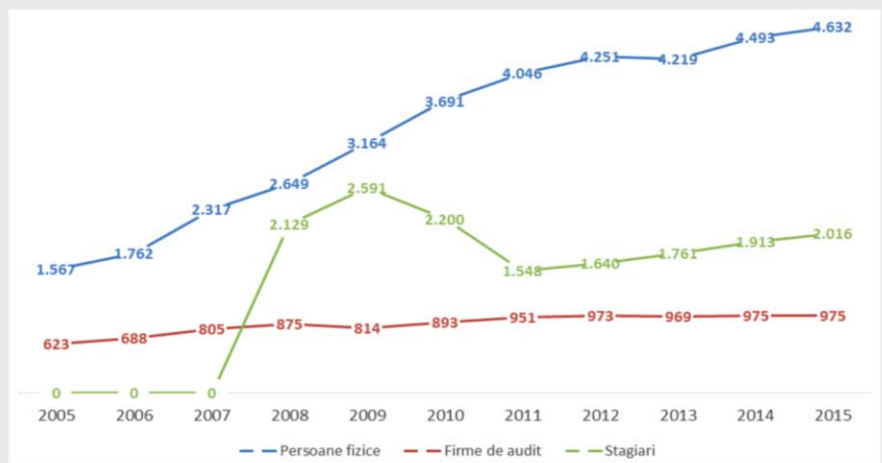
Pentru a analiza relevanța eșantionului membrilor inspecți asupra întregii populații statistice, am aplicat și varianta reinterpretată a ecuației de regresie de la punctul (1), prin înlocuirea numărului de membri cu cel al numărului de membri inspecți.

$$VTNM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 NMI_{it} + \alpha_2 OH_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

unde:

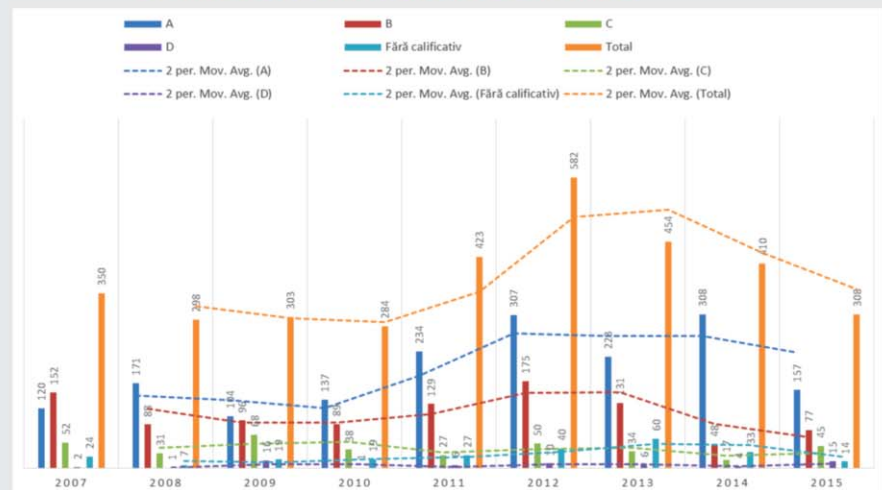
VTNM = venituri totale raportate la numărul total de membri;

Figura 1. Structura membrilor CAFR



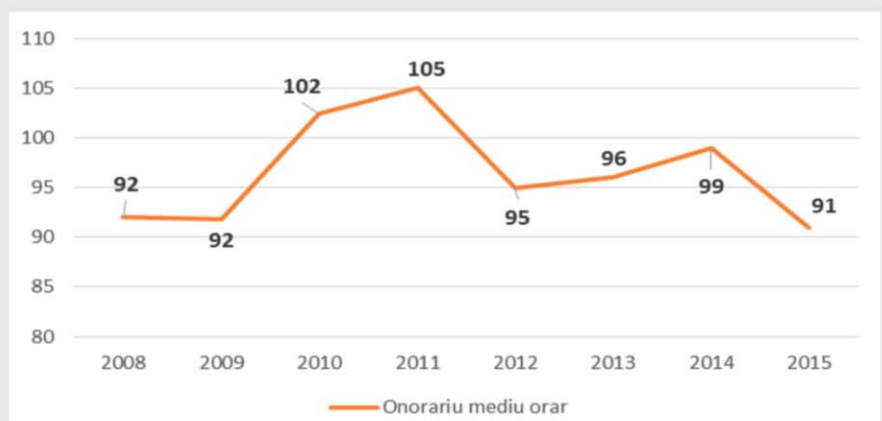
Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

Figura 2. Calitatea serviciilor oferite de membri



Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

Figura 3. Evoluția onorariului mediu orar (lei/oră)



Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

NMI = număr de membri inspectați;

OH = onorariu orar, unde tariful mediu orar este calculat pe baza datelor furnizate de membrii supuși evaluării.

b) **Modele de regresie active totale:**

$$AT_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 NM_{it} + \alpha_2 OH_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

unde:

AT = active totale;

NM = număr total de membri;

OH = onorariu orar, unde tariful mediu orar este calculat pe baza datelor furnizate de membrii supuși evaluării.

Procedând similar veniturilor totale, pentru a analiza relevanța eșantionului membrilor inspectați asupra întregii populații statistice, am aplicat și varianta reinterpretată a ecuației de regresie de la punctul (1), prin înlocuirea numărului de membri cu cel al numărului de membri inspectați.

$$ATNM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 NMI_{it} + \alpha_2 OH_{it} + \varepsilon_{it} \quad (4)$$

unde:

ATNM = venituri totale raportate la numărul total de membri;

NMI = număr de membri inspectați;

OH = onorariu orar, unde tariful mediu orar este calculat pe baza datelor furnizate de membrii supuși evaluării.

În contextul regresiiilor prezentate, analizăm valoarea R^2 obținută, interpretând un rezultat mai mare ca reprezentând un indiciu al unei relevanțe sporite a numărului de membri, respectiv a onorariului orar perceput asupra evoluției performanței financiare, respectiv poziției

financiare a organismului profesional.

1. Structura membrilor

Potrivit datelor prezentate în perioada 2005-2015 în cuprinsul rapoartelor anuale de activitate ale CAFR, se observă o evoluție crescătoare relativ constantă a numărului de membri înregistrați de organismul profesional. Această dezvoltare a CAFR are loc atât la nivelul persoanelor fizice care au dobândit calitatea de auditor financiar, cât și în rândul firmelor de audit, deși evoluția în cazul acestora din urmă este mai puțin spectaculoasă.

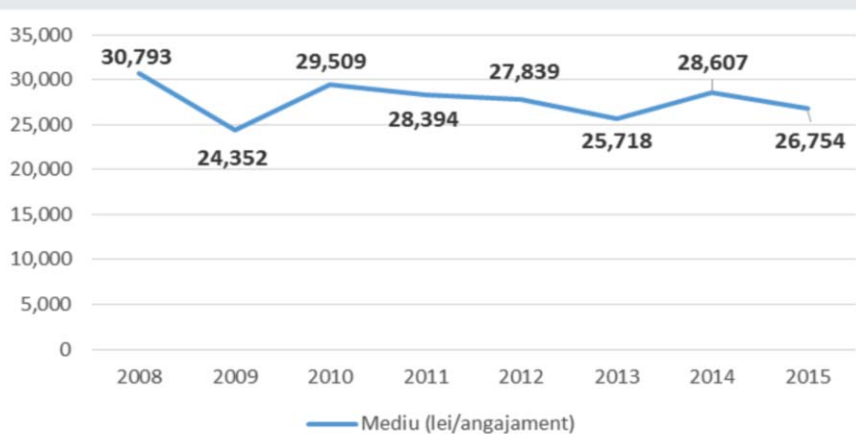
De asemenea, numărul stagiariilor înregistrează o creștere constantă începând cu anul 2011, ajungând în anul 2015 la același nivel cu cel din 2010 (după ce în 2011, numărul stagiariilor a suferit o scădere semnificativă). Menționăm că nu am avut date disponibile în ceea ce privește numărul stagiariilor pentru perioada 2005-2007.

2. Calitatea serviciilor oferite de membri

Conform celor evidențiate în Figura 2, evoluția calificativelor atribuite membrilor evaluați în perioada 2007-2015 a urmat același trend cu cea a numărului de membri inspectați. Astfel, se poate observa că până în anul 2012, calificativele acordate denotă o creștere a calității activității desfășurate de către auditorii financiari membri ai Camerei, prin creșterea procentului deținut de numărul calificativelor A și diminuarea calificativelor B, C și D, atribuite auditorilor inspectați.

Scăderea numărului auditorilor financiari cuprinși în activitatea de revizuire a calității serviciilor se poate explica în parte prin indisponibilitatea membrilor programați pentru a fi inspectați în perioada de desfășurare a angajamentelor de audit financiar, dar și prin faptul că în cursul anului 2014 au fost verificate primele 5 mari firme de audit din România, pentru care DMCP a alocat o perioadă mai îndelungată de verificare (potrivit raportului anul 2014).

Figura 4. Evoluția onorariului mediu pe angajament



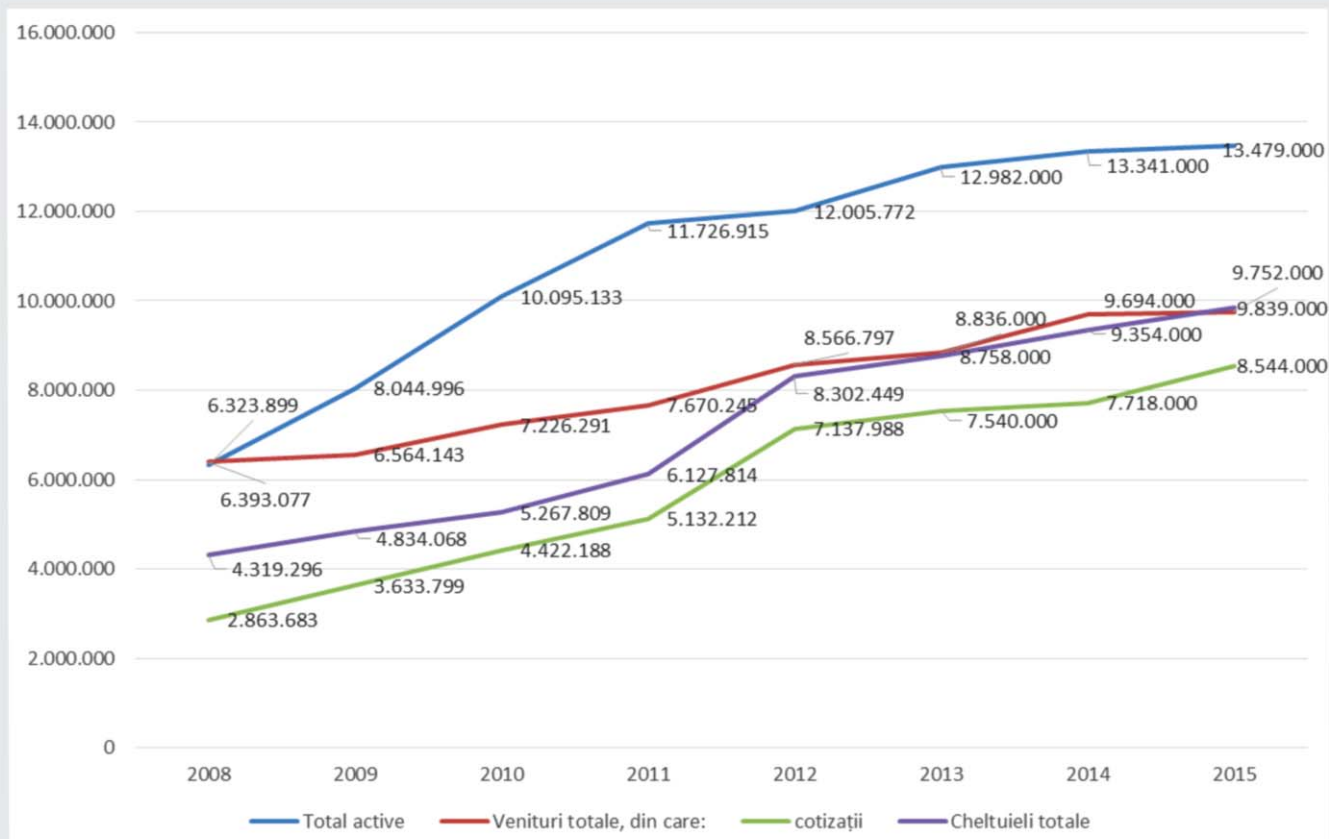
Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

Tabelul 1. Principalii indicatori financiari ai CAFR

<i>Situația financiară a organismului profesional</i>	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Active imobilizate	3.063.790	3.044.155	2.974.775	3.187.799	3.937.989	5.020.000	7.005.000	6.889.000
Active circulante	3.256.609	4.971.719	7.087.332	8.426.433	7.979.729	7.911.000	6.322.000	6.546.000
Cheltuieli în avans	3.500	29.122	33.026	112.683	88.054	51.000	14.000	44.000
Total active	6.323.899	8.044.996	10.095.133	11.726.915	12.005.772	12.982.000	13.341.000	13.479.000
Datorii	186.028	176.596	265.478	352.451	360.071	294.000	317.000	536.000
Venituri în avans	19.034	16.377	19.150	21.527	34.306	49.000	41.000	44.000
Total datorii	205.062	192.973	284.628	373.978	394.377	343.000	358.000	580.000
Capitaluri proprii	6.118.837	7.852.023	9.810.505	11.352.937	11.611.395	12.639.000	12.983.000	12.899.000
Venituri totale, din care:	6.393.077	6.564.143	7.226.291	7.670.245	8.566.797	8.836.000	9.694.000	9.752.000
cotizații	2.863.683	3.633.799	4.422.188	5.132.212	7.137.988	7.540.000	7.718.000	8.544.000
tarife de înscriere și examinare	2.436.156	1.506.883	1.366.408	1.025.744	857.797	916.000	1.572.000	670.000
organizare cursuri	700.188	515.778	870.483	752.538	0	0	0	0
dobânzi din plasare disponibilități	182.273	398.429	378.431	495.807	438.220	230.000	275.000	120.000
sponsorizări organizare Congres	0	191.778	0	110.616	0	0	0	0
activitate economică	145.562	224.357	182.343	103.139	132.040	150.000	129.000	127.000
alte venituri	65.215	93.119	6.438	50.189	752	0	0	291.000
Cheltuieli totale, din care:	4.319.296	4.834.068	5.267.809	6.127.814	8.302.449	8.758.000	9.354.000	9.839.000
în sprijinul profesiei	1.465.160	1.833.461	1.857.089	2.162.530	3.132.040	3.335.000	-	-
de funcționare	2.854.136	3.000.607	3.410.720	3.965.284	5.170.409	5.423.000	-	-

Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

Figura 5. Evoluția situației financiare a CAFR



Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

3. Evoluția onorariilor

Figurile 3 și 4 evidențiază fluctuația onorariului mediu orar, respectiv a onorariului mediu pe angajament, potrivit informațiilor furnizate de membrii inspectați anual.

Valoarea maximă a onorariului mediu orar pentru perioada de timp analizată a fost atinsă în anul 2011 (105 lei/oră), după care tariful orar mediu a înregistrat variații, însă acestea nu au depășit +/- 5%. Intervalul de variație în cazul onorariului mediu pe angajament se situează la nivelul de +/- 20% pentru perioada 2008-2015.

3. Situația financiară a organismului profesional

Tabelul 1 prezintă principalii indicatori financiari ai CAFR, iar Figura 5 reflectă grafic evoluția poziției financiare, respectiv a performanței financiare a organismului profesional analizat.

La o primă analiză, se observă o creștere susținută atât a activelor totale, cât și a valorii veniturilor totale pentru perioada 2008-

2015. De asemenea, valoarea cheltuielilor totale urmează îndeaproape evoluția veniturilor, cu precădere trendul cheltuielilor efectuate fiind același cu cel al veniturilor din cotizații.

Din punct de vedere al structurii activelor deținute, are loc o reorientare a organismului profesional în favoarea activelor imobiliare în perioada 2014-2015, față de perioada anterioară când ponderea activelor circulante în valoarea activelor totale depășea procentul de 60%. Această schimbare intervine ca urmare a renunțării la plasamentele pe termen scurt în favoarea celor pe termene mai lungi și a investițiilor în titluri de stat pe termen mai mare de un an. De asemenea, din componența activelor circulante, disponibilitățile bănești și plasamentele pe termen scurt constituie peste 90% din valoarea totală.

Ponderea veniturilor din cotizații în valoarea veniturilor totale obținute de CAFR a crescut semnificativ în perioada analizată, de la 44,79% la 87,61%.

Totodată, în perioada 2008-2015, activul net contabil a înregistrat o creștere totală de 110,80%.

Rezultatele cercetării

1. Statistici descriptive

În continuare, Tabelul 2 prezintă statistici descriptive referitoare la variabilele utilizate în modelele de cercetare aplicate.

În ceea ce privește definirea variabilelor utilizate, VT reprezintă valoarea totală a veniturilor obținute de CAFR, AT reprezintă valoarea activelor totale ale organismului profesional național, NM este numărul total de membri, iar NMI constituie numărul de membri inspectați în cursul anului. De asemenea, OH reprezintă onorariul orar calculat ca onorariu mediu orar obținut și declarat de membrii evaluați. Ultimii doi indicatori sunt calculați pornind de la veniturile totale, respectiv activele totale, acestea fiind scalate cu numărul total de membri.

La o primă examinare a datelor, valorile reduse ale indicatorului abatere medie pătratică arată un nivel normal al dispersiei, fără ca eșantionul să prezinte valori extreme care să necesite aplicarea unor proceduri speciale de excludere.

Tabelul 2. Statistici descriptive

Statistici descriptive	VT	AT	NM	NMI	OH	VT/NM	AT/NM
Mean	8.087.819,13	10.999.839,38	6.796,00	381,50	96,53	1.184,95	1.602,02
Standard Error	467.685,18	930.733,03	210,24	37,34	1,83	39,82	102,41
Median	8.118.521,00	11.866.343,50	6.824,00	359,00	95,50	1.210,00	1.758,65
Standard Deviation	1.322.813,46	2.632.510,53	594,66	105,62	5,18	112,62	289,65
Kurtosis	-1,66	-0,33	1,40	0,33	-1,00	-1,01	-0,79
Skewness	0,01	-0,96	-0,68	0,94	0,62	-0,59	-0,99
Range	3.358.923,00	7.155.101,00	1.970,00	308,00	14,00	314,11	749,50
Minimum	6.393.077,00	6.323.899,00	5.653,00	274,00	91,00	999,26	1.118,68
Maximum	9.752.000,00	13.479.000,00	7.623,00	582,00	105,00	1.313,37	1.868,18
Sum	64.702.553,00	87.998.715,00	54.368,00	3.052,00	772,20	9.479,58	12.816,14
Count	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00

Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

2. Rezultatele aplicării modelelor de regresie

2.1. Regresia veniturilor totale – ecuația (1)

Valoarea R^2 obținută în urma regresiei veniturilor totale este de 78,04%, ceea ce indică existența

unei relevanțe crescute a influenței numărului de membri și a onorariilor percepute asupra evoluției performanței financiare a organismului profesional, explicată și de o semnificativă relație pozitivă între numărul membrilor și valoarea veniturilor obținute. De asemenea, și în

urma testului Fisher (valoarea obținută de 8,8831, comparativ cu F critic calculat în valoare de 5,7861) reiese că variabilitatea explicată de model este semnificativ mai mare decât cea explicată de alți factori cu un prag de semnificație al erorii situat sub 3% (2,26%).

Tabelul 3. Regresia veniturilor totale

SUMMARY OUTPUT								
Regression Statistics								
Multiple R	0,8834							
R Square	0,7804							
Adjusted R Square	0,6925							
Standard Error	733503,1728							
Observations	8							

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	2	9558713555796,4700	4779356777898,2400	8,8831	0,0226
Residual	5	2690134522770,4000	538026904554,0800		
Total	7	12248848078566,9000			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	-4487251,8211	5972048,1900	-0,7514	0,4863	-19838890,4199	10864386,7778	-19838890,4199	10864386,7778
NM	1966,2520	466,4899	4,2150	0,0084	767,1015	3165,4024	767,1015	3165,4024
OH	-8159,3097	53501,5811	-0,1525	0,8848	-145689,5024	129370,8829	-145689,5024	129370,8829

Corelația			
Spearman	VT	NM	OH
VT	1		
NM	0,8828	1	
OH	-0,0017	0,0343	1

Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

Tabelul 4. Regresia veniturilor totale raportate la numărul total de membri

SUMMARY OUTPUT								
Regression Statistics								
Multiple R	0,5741							
R Square	0,3296							
Adjusted R Square	0,0615							
Standard Error	109,1068							
Observations	8							

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	2	29265,2632	14632,6316	1,2292	0,3680
Residual	5	59521,5222	11904,3044		
Total	7	88786,7854			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	1159,2750	769,2234	1,5071	0,1922	-818,0768	3136,6268	-818,0768	3136,6268
NMI	0,6198	0,3954	1,5677	0,1777	-0,3965	1,6361	-0,3965	1,6361
OH	-2,1837	8,0535	-0,2712	0,7971	-22,8859	18,5184	-22,8859	18,5184

Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

O dovadă în plus a relevanței modelului rezultă și din analiza coeficientului Spearman, care confirmă rezultatele interpretărilor anterioare. Coeficientul Spearman în valoare de 0,8828 pentru corelația dintre valoarea veniturilor și numărul membrilor subliniază o legătură pozitivă semnificativ peste medie între variabilele analizate.

2.2. Regresia veniturilor totale raportate la numărul total de membri – ecuația (2)

Valoarea R^2 obținută în urma regresiei veniturilor totale raportate la numărul total de membri este de 32,96%, fapt ce indică o scădere a relevanței modelului de regresie din punct de vedere a evoluției veniturilor obținute, ca urmare a raportării veniturilor totale la numărul de membri și regresia indicatorului astfel obținut cu numărul de membri inspectați. Acest rezultat poate fi interpretat ca o dovadă a faptului

că eșantionul constituit din membrii evaluați nu este reprezentativ pentru întreaga populație analizată.

Se identifică astfel necesitatea extinderii ariei de control a organismului profesional, în vederea asigurării unei calități sporite a serviciilor oferite de membrii săi și a creșterii reprezentativității membrilor inspectați asupra numărului total de membri.

De asemenea, testul Fisher relevă că variabilitatea explicată de noul model obținut este mai mică decât cea explicată de alți factori (valoarea obținută de 1,2292, comparativ cu F critic calculat în valoare de 5,7861).

2.3. Regresia activelor totale – ecuația (3)

Valoarea R^2 obținută în urma regresiei activelor totale este de 82,91%, ceea ce indică existența unei relevanțe crescute a influenței numărului de membri și a onorariilor percepute asupra evoluției poziției financiare a

organismului profesional, explicată și de o semnificativă relație pozitivă între numărul membrilor și valoarea activelor deținute. De asemenea, și în urma testului Fisher (valoarea obținută de 12,1289, comparativ cu F critic calculat în valoare de 5,7861) reiese că variabilitatea explicată de model este semnificativ mai mare decât cea explicată de alți factori cu un prag de semnificație al erorii situat sub 2% (1,21%).

Totodată, din analiza coeficientului Spearman, rezultă o corelație pozitivă semnificativă între valoarea activelor totale și numărul total de membri reflectată prin valoarea de 0,8793 înregistrată de coeficient.

Mai mult decât atât, coeficientul Spearman dintre valoarea activelor totale și onorariul orar este mai mare decât în cazul corelației dintre veniturile totale și tariful mediu orar practicat, fapt ce ilustrează o legătură mai strânsă între activele totale și valoarea onorariului orar.

Tabelul 5. Regresia activelor totale

SUMMARY OUTPUT									
Regression Statistics									
Multiple R	0,9106								
R Square	0,8291								
Adjusted R Square	0,7607								
Standard Error	1287652,0537								
Observations	8								
ANOVA									
	df	SS	MS	F	Significance F				
Regression	2	40220542960344,3000	20110271480172,1000	12,1289	0,0121				
Residual	5	8290239056367,5900	1658047811273,5200						
Total	7	48510782016711,9000							
	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%	
Intercept	-26810846,5142	10483826,6571	-2,5574	0,0508	-53760380,8869	138687,8585	-53760380,8869	138687,8585	
NM	3856,6307	818,9149	4,7094	0,0053	1751,5429	5961,7184	1751,5429	5961,7184	
OH	120186,7260	93921,0945	1,2797	0,2568	-121245,1336	361618,5855	-121245,1336	361618,5855	
Corelația Spearman									
	AT	NM	OH						
AT	1								
NM	0,8793	1							
OH	0,2666	0,0343	1						

Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

Tabelul 6. Regresia activelor totale raportate la numărul total de membri

SUMMARY OUTPUT								
Regression Statistics								
Multiple R		0,6876						
R Square		0,4728						
Adjusted R Square		0,2619						
Standard Error		248,8495						
Observations		8						
ANOVA								
	df	SS	MS	F	Significance F			
Regression	2	277641,1026	138820,5513	2,241713439	0,201842102			
Residual	5	309630,4569	61926,09139					
Total	7	587271,5595						
	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	-631,4092	1754,4352	-0,3599	0,7336	-5141,3284	3878,5101	-5141,3284	3878,5101
NMI	1,5666	0,9017	1,7373	0,1428	-0,7514	3,8846	-0,7514	3,8846
OH	16,9466	18,3683	0,9226	0,3985	-30,2706	64,1639	-30,2706	64,1639

Sursa: Prelucrările autorilor, 2016

2.4. Regresia activelor totale raportate la numărul total de membri – ecuația (4)

Valoarea R^2 obținută în urma regresiei activelor totale raportate la numărul total de membri este de 47,28%, fapt ce indică o scădere a relevanței modelului de regresie din punct de vedere a evoluției activelor deținute, ca urmare a raportării activelor totale la numărul de membri și regresia indicatorului astfel obținut cu numărul de membri inspecțai.

Similar rezultatului obținut în cazul ecuației (2), și în cazul ecuației (4) acest rezultat poate fi interpretat ca o dovadă a faptului că eșantionul constituit din membrii evaluați nu este reprezentativ pentru întreaga populație analizată.

Concluzii

Obiectivul cercetării este acela de a determina în ce măsură evoluția poziției financiare, res-

pectiv a performanței financiare a CAFR se justifică prin creșterea numărului de membri, respectiv a onorariului mediu orar practicat de aceștia. Așa cum s-a descris în capitolele anterioare, cercetarea a fost condusă urmând două variante de analiză bazate pe modele de regresie ce pornesc de la cauzalitatea dintre valoarea veniturilor totale obținute și variabilele menționate mai sus, respectiv valoarea activelor totale deținute în raport cu aceleași variabile.

Rezultatele modelelor de regresie bazate pe analiza valorii veniturilor totale au reliefat o influență semnificativă a numărului de membri asupra veniturilor obținute, precum și o corelație crescută între cele două variabile. Influența onorariului orar mediu calculat pe baza informațiilor declarate de către membrii evaluați în cursul fiecărui an nu s-a dovedit a fi semnificativă în interpretarea modelului de regresie aplicat. Se poate spune, deci, că eșantionul constituit din membrii evaluați nu este reprezentativ

pentru întreaga populație analizată. **Se identifică astfel necesitatea extinderii ariei de control a organismului profesional, în vederea asigurării unei calități sporite a serviciilor oferite de membrii săi și a creșterii reprezentativității membrilor inspecțai asupra numărului total de membri.**

Rezultate similare au fost obținute și în cazul modelelor de regresie bazate pe analiza valorii activelor totale.

De asemenea, se întrevăd și cel puțin două limitări aferente cercetării întreprinse. În primul rând, modelele de regresie utilizate constituie propunerea autorilor, fiind formulate pe baza indicatorilor disponibili. Din acest motiv, nu este disponibilă comparația cu alte surse rezultate din aplicarea modelelor de regresie la nivel internațional în literatura de specialitate. Totuși, se consideră că informațiile obținute sunt relevante pentru analiza evoluției profesiei de auditor financiar în România. În

al doilea rând, influența onorariului orar mediu asupra evoluției valorilor veniturilor totale, respectiv activelor totale nu a fost reprezentativă pentru modelele aplicate, contrar așteptărilor. Putem considera că acest rezultat

a fost limitat de modalitatea de calcul a onorariului orar, pe baza datelor disponibile.

Sunt avute în vedere extinderi și dezvoltări ale prezentei cercetări, optând în acest sens îndeosebi

pentru prelungirea intervalului de timp prin includerea în analiză a indicatorilor din anii următori, atunci când acestea vor deveni disponibile, în vederea urmăririi evoluției ulterioare a acestora. ♦

Bibliografie

- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2015), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2014), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2013), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2012), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2011), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2010), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (2009), Raport Anual, *Camera Auditorilor Financiari din România*
- Declarație de misiune, CAFR, accesat <http://www.cafr.ro/sectiune.php?id=100>
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar
- Ordonanța de Urgență nr. 79/1999 privind activitatea de audit financiar aprobată prin Legea nr. 133/2002
- Ordonanța de Urgență nr. 75/1999
- Morariu A., Țurlea, E., *Audit financiar-contabil*, Editura Economică, București, 2007
- Site-ul oficial CECCAR, 2010, *Activitatea Corpului Expertilor Contabili și a Contabililor Autorizați din România desfășurată în anul 2004*, http://ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2011/09/activitate_2004.pdf
- Buget O.C., *Contabilitatea românească între reformă și convergență*, Editura Economică, București 2005, pag. 124-125
- Decretul nr. 40/1951
- Buget, O.C., *Contabilitatea românească între reformă și convergență*, Editura Economică, București 2005, pag. 128.
- Ordonanța nr. 64/1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați
- Corpul Expertilor Contabili și Contabililor Autorizați, Acordul din 31 august 2009 pentru crearea Consiliului de Coordonare a Relațiilor Internaționale publicat în Monitorul Oficial nr. 645/01.10.2009.
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 94/2001
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 306/2002
- Ordonanța de Urgență nr. 75/1999 aprobată prin Legea 133/2002
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1752/2005
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 907/2005
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice 3055/2009
- Morariu A., Nicolescu M., Roman A.G., Mocanu M., *Priorități și responsabilități în procesul de extindere a aplicării IFRS în România*, *Revista Audit Financiar* Nr. 8/2009
- Chatfield M., *O istorie a gândirii financiare*, Huntington, NY, 1977
27. *Revista Audit Financiar* nr. 7/2009, *Auditorul și problema continuității activității în perioada crizei economice*
- IFAC *Codul de Conduita Etică și Profesională*
- Ordonanța nr. 67 din 29 august 2002 pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, emitent: Guvernul României, publicată în: *Monitorul Oficial* Nr. 649 din 31 august 2002.
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/1999, privind activitatea de audit financiar republicată în temeiul art. iii din Ordonanța Guvernului nr. 67/2002, publicată în *Monitorul Oficial al României*, partea I nr. 649 din 31 august 2002, dându-se textelor o nouă nume-rotare.
- OG 75/1999 a fost aprobată cu modificări și completări prin legea nr.133/2002, publicată în *monitorul oficial al româniei*, partea I, nr. 230 din 5 aprilie 2002 și a mai fost modificată și completată prin ordonanța guvernului nr. 67/2002, aprobată cu modificări și completări prin legea nr. 12/2003 publicată în *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 38 din 23 ianuarie 2003.

Tratamente contabile aplicabile investițiilor imobiliare

Ovidiu BUNGET, Universitatea de Vest din Timișoara, România

Alin DUMITRESCU, Universitatea de Vest din Timișoara, România

Maria ȘOLOP, Societatea FlagMAN-D SRL, Chișinău, Republica Moldova

REZUMAT

Lucrarea prezintă diferențierile în ceea ce privește tratamentele contabile aplicabile investițiilor imobiliare în România și Republica Moldova. Avem în vedere, pe de o parte, reglementările contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1286/2012, utilizate în România de către entitățile economice cotate pe o piață reglementată (în speță – Bursa de Valori București) începând cu raportarea realizată la 31 decembrie 2012. Pe de altă parte, analizăm reglementările aplicabile celorlalte entități economice din România, și anume Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, care transpun în România prevederile Directivei 34/2013 a Uniunii Europene și care fac referință pentru prima dată la noțiunea de investiție imobiliară. De asemenea, urmărim și reglementările contabile aplicabile în Republica Moldova începând cu 1 ianuarie 2014, elaborate în conformitate cu Directivele Europene și Standardele Internaționale de Raportare Financiară, respectiv Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 6.08.2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate.

Cuvinte-cheie: *Investiții imobiliare, valoare justă, evaluare la cost, IFRS, rezervă din reevaluare, surplus realizat din rezerve din reevaluare, imobilizare corporală.*

ABSTRACT

Accounting treatments related to investment property

The aim of this paper is to present the differences related to the accounting treatment applicable to investment properties in Romania and The Republic of Moldova. On the one hand, we take into consideration the accounting regulations based on the International Financial Reporting Standards, used in Romania by the economic entities listed on a regulated market (in this case – Bucharest Stock Exchange), as approved by the Minister of Public Finance Order no. 1286/2012, with effect from December, 31 2012. On the other hand, we analyse the regulations applicable to other Romanian economic entities, namely the Minister of Public Finance Order no. 1802/2014 approving the accounting regulations on the annual individual and consolidated financial, which transpose in Romanian accounting the European Union Directive 34/2013 and for the first time refer to the notion of investment property. We also consider the accounting regulations applicable in the Republic of Moldova starting with January 1st, 2014, in accordance with the IFRS and European Directives, namely the Minister of Finance Order no. 118/6.08.2013 approving the National Accounting Standards.

Keywords: *Investment property, fair value, measurement at cost, IFRS, revaluation reserve, realized revaluation reserve, tangible asset.*

JEL classification: M40, M48

Introducere

Referențialul contabil românesc a cunoscut o modificare permanentă în contextul globalizării piețelor de capital, care a atras necesitatea standardizării atât a raportărilor financiare, cât și, implicit, a reglementărilor contabile și a auditului financiar.

Astfel, începând cu 1 ianuarie 1994, în România au fost implementate reglementări contabile care să corespundă noului context dictat de tranziția la economia de piață, baza de referință reprezentând-o contabilitatea franceză. Primul pas spre aplicarea Standardelor Internaționale de Contabilitate a fost făcut la începutul anilor 2000, prin aplicarea Ordinului Ministerului Finanțelor Publice (OMFP) nr. 94/2001 pentru aprobarea Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate, care s-a aplicat în România până la data de 31 decembrie 2005 pentru entitățile economice mari. În contextul aderării la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, în România au fost aplicate exclusiv reglementări contabile conforme cu directivele europene (a patra și a șaptea). Începând cu 1 ianuarie 2006 s-a renunțat temporar la aplicarea unor reglementări care să țină cont de prevederile Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IAS/IFRS).

Începând cu situațiile financiare emise pentru exercițiul

financiar încheiat la 31 decembrie 2012 de către entitățile economice din România cotate pe o piață reglementată – în speță, Bursa de Valori București (BVB) – s-au aplicat pentru prima dată, integral, Standardele Internaționale de Raportare Financiară, conform OMFP nr. 1286/2012 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară. Astfel, conform prevederilor IFRS 1 *Adoptarea pentru prima dată a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară*, au fost retratate soldurile inițiale la data de 1 ianuarie 2011. Un aspect care a necesitat retratarea a fost reprezentat de *investițiile imobiliare*.

În cuprinsul acestui articol ne propunem să detaliem discuția despre tratamentul contabil al investițiilor imobiliare, având în vedere că pentru celelalte entități economice românești, ale căror valori mobiliare nu sunt tranzacționate pe o piață reglementată, sunt aplicabile, începând cu 1 ianuarie 2015, prevederile OMFP nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate care transpun în România prevederile Directivei 34/2013 a Uniunii Europene și care fac referință pentru prima dată la noțiunea de *investiție imobiliară*.

Referitor la reglementările contabile din Republica

Moldova, este de menționat faptul că cea mai importantă acțiune în sensul alinierii legislației naționale la cadrele generale de raportare financiară internațională se consideră a fi elaborarea și implementarea Standardelor Naționale de Contabilitate (SNC), aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor (OMF) nr. 118 din 6 august 2013 privind aprobarea SNC, în conformitate cu Directivele UE și totodată cu IAS/IFRS. În același timp, entitățile de interes public țin contabilitatea și întocmesc situațiile financiare conform IFRS, aplicabile în Republica Moldova după acceptarea acestora de către Guvern, începând cu anul 2008 conform Legii Contabilității nr. 113-XVI din 27 aprilie 2007. În reglementările generale aplicabile în Republica Moldova, noțiunea de investiție imobiliară apare o dată cu aprobarea SNC aplicabile din anul 2014. Setul de standarde de contabilitate stabilește reglementări specifice investițiilor imobiliare prin SNC *Investiții imobiliare* care sunt în mare parte identice celor prevăzute de IAS 40 *Investiții imobiliare*.

Ne propunem ca în cuprinsul acestui articol să răspundem la o serie de întrebări: Cât de importante sunt diferențele de abordare contabilă în ceea ce privește investițiile imobiliare pentru utilizatorii informației contabile? Conduc aceste diferențe și la un rezultat al exercițiului diferit?

Studiu comparativ privind tratamentele contabile aplicabile investițiilor imobiliare

1. Diferențe între tratamentele contabile privind investițiile imobiliare aplicate în România bazate pe IAS 40 și pe Directiva 34/2013/UE

Reglementările contabile aplicabile entităților din România care nu sunt cotate la BVB pe piața reglementată sunt aprobate prin OMFP 1802/2014. În privința recunoașterii investițiilor imobiliare și conținutul conceptului, nu există diferențe față de IAS 40 (exemplele incluse în IAS 40 *Investiții imobiliare* sunt preluate integral în OMFP 1802/2014):

„Investiția imobiliară este proprietatea (un teren sau o clădire - ori o parte a unei clădiri - sau ambele) deținută (de proprietar sau de locatar în baza unui contract de leasing financiar) mai degrabă pentru a obține venituri din chirii sau pentru creșterea valorii capitalului, ori ambele, decât pentru:

- a. a fi utilizată în producerea sau furnizarea de bunuri sau servicii ori în scopuri administrative; sau*
- b. a fi vândută pe parcursul desfășurării norma-*

le a activității” (OMFP 1802/2014, par. 197).

Și în ceea ce privește investițiile imobiliare în curs abordarea este unitară cu cea din IAS 40, inclusiv în privința aspectelor legate de tratamentele contabile utilizate la reclasificarea activelor din categoria investițiilor imobiliare în categoria proprietăților imobiliare sau invers.

Dacă în ceea ce privește metoda de evaluare a investițiilor imobiliare la cost amortizabil, acest tratament este similar atât din perspectiva IAS 40, cât și cea a OMFP 1802, aspectul cel mai important de diferențiere dintre referențialul românesc (OMFP 1802) și referențialul IFRS constă în aplicarea celei de-a doua metode de evaluare: metoda de evaluare a investițiilor imobiliare la valoarea justă:

- ➔ din perspectiva IAS 40, la paragraful 35 este prevăzut tratamentul contabil aplicabil investițiilor imobiliare atunci când entitățile economice optează pentru tratamentul de evaluare la valoare justă *„Un câștig sau o pierdere generat(ă) de o modificare a valorii juste a investiției imobiliare trebuie recunoscut(ă) în profitul sau în pierderea perioadei în care apare”* (IFRS, 2015, p. A1339).
- ➔ din perspectiva OMFP 1802/2014, tratamentul de evaluare este inclus

între principiile normative ca fiind tratamentul de evaluare la cost istoric, însă este prevăzut și tratamentul alternativ de evaluare la valoarea justă pentru imobilizările corporale în ansamblu. Având în vedere că în categoria imobilizărilor corporale sunt incluse și investițiile imobiliare¹, rezultă că tratamentul de evaluare la valoare justă din OMFP 1802/2014 este aplicabil și investițiilor imobiliare. Acest tratament este, în fapt, tratamentul alternativ prevăzut de IAS 16 *Imobilizări corporale*.

Astfel, orice diferență pozitivă de valoare justă peste costul istoric neamortizat este recunoscută ca rezervă din reevaluare la nivelul capitalurilor proprii, iar orice diminuare în limita soldului rezervei din reevaluare existentă anterior o diminuează pe aceasta din urmă. Apare și efectul asupra contului de profit și pierdere, atunci când valoarea justă este inferioară costului istoric neamortizat, prin recunoașterea unor cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale, respectiv venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale, atunci când în viitor este recuperată descreșterea anterioară de valoare justă care a condus la recunoașterea cheltuielii.

Practic, variațiile de valoare justă nu se transpun în con-

¹ La paragraful 194 din OMFP 1802/2014 se prevede *„În categoria imobilizărilor corporale se urmăresc distinct: investițiile imobiliare, activele biologice productive, precum și activele corporale de explorare și evaluare a resurselor minerale. Pentru acestea se aplică regulile generale de evaluare, aplicabile imobilizărilor corporale.”*

tul de profit și pierdere decât atunci când valoarea justă este inferioară costului istoric neamortizat al investiției imobiliare.

Un alt aspect de diferențiere este reprezentat de tratamentul contabil aplicabil schimbului de active (inclusiv pentru investițiile imobiliare) care este permis de referențialul IAS/IFRS. Din perspectiva OMFP 1802/2014, aceste tratamente nu sunt aplicabile, prevederea fiind de a considera schimbul de active ca două tranzacții separate – o vânzare și o cumpărare, așa cum rezultă din aplicarea principiului necompensării prevăzut la paragraful 56, alin. (4): „În cazul schimbului de active, în contabilitate se evidențiază distinct operațiunea de vânzare/scoatere din evidență și cea de cumpărare/intrare în evidență, pe baza documentelor justificative, cu înregistrarea tuturor veniturilor și cheltuielilor aferente operațiunilor.

Tratamentul contabil este similar și în cazul prestărilor reciproce de servicii”.

2. Aspecte de diferențiere dintre IAS 40 și aplicarea tratamentelor contabile din Republica Moldova.

SNC *Investiții imobiliare* transpune în mare parte prevederile reglementărilor internaționale aferente investițiilor imobiliare în legislația din Republica Moldova. Există totuși anumite raționamente prevăzute de IFRS care nu sunt menționate expres în metodologia contabilă aplicabilă în Republica Moldova.

La nivelul definirii și identificării obiectelor de investiții imobiliare, IAS 40 stabilește că „proprietățile imobiliare în curs de construire sau amenajare în scopul utilizării viitoare ca investiții imobiliare” vor fi recunoscute ca investiții imobiliare. De asemenea, IAS 40 prevede aspecte specifice cu privire la evaluarea inițială a investițiilor imobiliare care necesită construcția sau amenajarea proprietății imobiliare. SNC *Investiții imobiliare* nu prevede posibilitatea înregistrării inves-

tițiilor imobiliare în curs. Astfel, obiectivele de investiții imobiliare în construcție sau reconstrucție sunt recunoscute și prezentate ca imobilizări corporale în curs de execuție, conform prevederilor SNC *Imobilizări necorporale și corporale* pentru evaluarea și contabilizarea tranzacțiilor de construcție. Un aspect cu privire la evaluarea inițială a investițiilor imobiliare, neclarificat în legislația Republicii Moldova, poate fi considerat și stabilirea valorii de intrare a obiectivelor investiționale construite sau amenajate în regie proprie. IAS 40 prevede că la evaluarea unei investiții imobiliare construită în regie proprie, care va fi contabilizată la valoarea justă, orice diferență între valoarea justă a proprietății imobiliare de la acea dată și valoarea contabilă anterioară trebuie recunoscută ca profit sau pierdere (IFRS, 2015). Conceptul prevăzut de IAS 40 este adecvat în contextul unei prezentări fidele a structurii proprietății, dar și al utilizării politicilor de evaluare similare pentru active cu aceeași destinație de utilizare.

Sursa de proveniență a investițiilor imobiliare este un factor care influențează



valoarea inițială a acestora. SNC *Investiții imobiliare* stabilește câteva surse de intrare și metode de evaluare distincte (SNC *Investiții imobiliare*, par. 13 – 15):

- *investițiile imobiliare primite în schimbul altor active nemonetare sau a unei combinații de active nemonetare și monetare*: sunt evaluate la cost de intrare, care include valoarea activelor primite în schimb și costurile de achiziție direct atribuibile;
- *investițiile imobiliare primite cu titlu gratuit (ca donație)*: sunt evaluate la valoarea stabilită în documentele primare;
- *investițiile imobiliare primite ca aport la capitalul social*: sunt evaluate în conformitate cu legislația în vigoare, la valoarea aprobată prin decizia organului de conducere împuternicit al entității.

IAS 40 nu conține reglementări specifice investițiilor imobiliare primite cu titlu gratuit și celor primite ca aport în capitalul social. Investițiile imobiliare dobândite prin schimb sunt evaluate la valoarea justă, cu excepția situației în care (a) tranzacția de schimb nu are conținut comercial sau (b) nici valoarea justă a activului primit și nici cea a activului cedat nu pot fi evaluate în mod fiabil.

În Republica Moldova, evaluarea ulterioară a investițiilor imobiliare poate fi realizată similar cu metodele de evaluare după recunoaștere prevăzute de IAS 40, fie prin

metoda *valorii juste*, fie prin metoda de evaluare *la cost*. Cu toate acestea, există o diferență în privința operațiunilor de transfer al investițiilor evaluate la valoarea justă, care din punct de vedere economic influențează atât autenticitatea informației prezentate, cât și costurile acestei informații. Aceasta diferență se referă la faptul că, potrivit SNC *Investiții imobiliare*, transferul proprietăților imobiliare în/din categoria investițiilor imobiliare se efectuează la valoarea contabilă a obiectului transferat, indiferent de metoda de evaluare ulterioară, în timp ce IAS 40 stabilește că pentru transferul unei investiții imobiliare contabilizate la valoarea justă, costul presupus al proprietății în scopul contabilizării ei ulterioare în conformitate cu IAS 16 sau cu IAS 2 *Stocuri* trebuie să fie valoarea sa justă de la data modificării utilizării. În acest sens, se presupune totuși că se poate realiza alinierea legislației din Republica Moldova cu IAS 40, datorită prevederilor punctului 38 din SNC *Investiții imobiliare*, și anume: „*În conformitate cu politicile contabile, operațiunile de transfer a investițiilor imobiliare pot fi contabilizate și în conformitate cu prevederile IAS 40*”.

O omisiune esențială a legiuitorului din Republica Moldova legată de armonizarea legislației contabile este faptul că nu au fost reglementate procedurile de recunoaștere și prezentare a investițiilor imobiliare utili-

zate în cadrul grupurilor de entități. Raționamentul IAS 40 prevede că, în anumite cazuri, o entitate care are o proprietate imobiliară închiriată și ocupată de societatea-mamă sau de o altă filială va considera că acea proprietatea imobiliară nu îndeplinește condițiile unei investiții imobiliare în situațiile financiare consolidate, deoarece proprietatea imobiliară în cauză este, din punctul de vedere al grupului, o proprietate imobiliară utilizată de posesor (IFRS, 2015).

Cu toate că există anumite diferențe între cadrele de reglementare menționate, datorită faptului că, prin politicile contabile, entitățile pot stabili metode de evidență contabilă proprii, acestea pot întocmi situații financiare autentice și reprezentative pentru realitatea economică.

Concluzii

– rezultatele cercetării comparative

Observăm că la nivelul reglementărilor contabile din România și Republica Moldova s-au făcut pași importanți spre adoptarea, respectiv armonizarea legislației cu directivele europene și cu standardele IAS/IFRS în ceea ce privește tratamentele contabile aplicabile investițiilor imobiliare.

Dacă aspectele legate de recunoaștere, conținutul conceptului de investiție imobiliară și evaluarea la cost sunt în cea mai mare parte similare, în ceea ce privește trata-

mentul de evaluare la valoarea justă există diferențe. Efectul direct se manifestă în structura capitalurilor proprii. În cazul României, apar rezervele din reevaluare aferente investițiilor imobiliare, fără ca impactul creșterii de valoare justă să fie reflectat direct în rezultatul exercițiului. Apare totuși și efectul asupra contului de profit și pierdere, atunci când valoarea justă este inferioară costului istoric neamortizat al activului. În cazul Republicii Moldova, aplicarea tratamentului de evaluare la valoarea justă este similară cu cea prezentată de IAS 40, cu recunoașterea diferențelor de valoare justă direct în contul de profit și pierdere.

În ceea ce privește investițiile imobiliare în curs, acestea sunt prezentate similar în legislația din România și în IAS 40. În reglementările din Republica Moldova nu apar aspecte legate de investițiile imobiliare în curs.

Schimbul de active este un aspect tratat, de asemenea, diferit. În România, schimbul de active este tratat ca două tranzacții separate, conform OMFP 1802/2014. În Republica Moldova, tratamentul este asemănător celui prevăzut de IAS/IFRS, cu excepția evaluării activelor primite prin schimb, care se realizează la valoarea contabilă a activelor primite, la care se adaugă costurile ocazionale de schimb de active.

În ceea ce privește aspectele legate de prezentarea investițiilor imobiliare în situațiile financiare consolidate, legislația din România este adapta-

tă la cerințele referențialului contabil european, reglementările contabile din Republica Moldova prezentând încă anumite aspecte care trebuie armonizate.

Unele aspecte de îmbunătățit în legislația ambelor state se referă la modalitatea și cerințele de prezentare a informațiilor privind investițiile imobiliare în notele explicative la situațiile financiare.

Ca direcții viitoare de cercetare, avem în vedere realizarea unei cercetări aplicative, legată de modalitatea de aplicare a tratamentelor contabile specifice investițiilor imobiliare de către entitățile

cotate pe piețele reglementate de la București și Chișinău, în care să analizăm:

- recunoașterea investițiilor imobiliare în situațiile financiare;
- modul de prezentare a informațiilor privind investițiile imobiliare în situațiile financiare;
- evaluarea investițiilor imobiliare la cost sau la valoarea justă;
- impozitele amânate recunoscute ca o consecință directă a aplicării tratamentelor de evaluare a investițiilor imobiliare la valoarea justă. ♦

Bibliografie

- UE (2013), Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/ce a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului.
- Legea Contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007 (Republica Moldova), Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 90-93/29.06.2007.
- Legea contabilității nr. 82/1991, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 454/18 iunie 2008).
- Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 6.08.2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 177-181/16.08.2013.
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1286/2012 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile societăților comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, Monitorul Oficial al României nr. 687/4.10.2012.
- Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, Monitorul Oficial al României nr. 963/30.12.2014.
- Fundația IFRS (2015), Standardele Internaționale de Raportare Financiară, traducere în limba română realizată de Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, București: Editura CECCAR.

IFRS 9: Modificările privind clasificarea și deprecierea instrumentelor financiare și impactul asupra entităților raportoare

Vitalie CORNICIUC,
KPMG Moldova

REZUMAT

Standardul IFRS 9 Instrumente financiare va înlocui standardul existent IAS 39 Instrumente financiare: Recunoaștere și evaluare și va avea un impact semnificativ nu numai asupra raportării financiare a companiilor, ci și în domenii cum ar fi reglementarea și tehnologia, precum și managementul sistemelor, operațiunilor și al riscului de credit. IFRS 9 cuprinde prevederi noi referitoare la clasificarea și evaluarea activelor financiare, inclusiv un model pentru calculul deprecierei și se adaugă cerințelor generale privind contabilitatea operațiunilor de acoperire a riscurilor. IFRS 9 va avea un impact semnificativ asupra modului în care băncile își recunosc pierderile aferente propriilor portofolii de credite. Pierderile din depreciere aferente creditelor neperformante vor avea valori mai mari și este posibil să devină mai volatile, iar adoptarea noilor reguli va consuma mult timp, efort și resurse financiare. Data intrării în vigoare obligatorii este 1 ianuarie 2018.

Cuvinte-cheie: *IFRS 9, instrumente financiare, modificări, impact*

ABSTRACT

IFRS 9: the changes regarding the classification and depreciation of the financial instruments and their impact on the reporting entities

The IFRS 9 standard will replace the existing IAS 39 and will have significant impacts not only for financial companies' financial reporting, but in areas such as regulatory, technology and systems, operations and credit risk management as well. IFRS 9 includes new guidance on the classification and measurement of financial assets, including a new model for calculating impairment and supplements the new general hedge accounting requirements. IFRS 9 will have massive impact on how banks account for credit losses on their loan portfolios. Provisions for bad debts will be bigger and are likely to be more volatile, and adopting the new rules will require a lot of time, effort and money. The mandatory effective date is January 1st, 2018.

Key words: *IFRS 9, financial instruments, changes, impact*

JEL classification: M48

Introducere

Implementarea IFRS, începând cu 1 ianuarie 2012, ca sistem de raportare financiară pentru băncile din Republica Moldova, a adus un șir de provocări, dar și de costuri, pentru băncile autohtone. Principala provocare a vizat elaborarea unor noi metodologii privind cerințele de raportare care afectează cea mai importantă categorie din bilanțurile contabile ale băncilor – instrumentele financiare. De asemenea, menționăm și instruirea personalului, adaptarea sistemelor informatice, remodelarea unor procese-cheie etc.

Fiind un sistem dinamic, implementarea IFRS nu s-a încheiat odată cu prima raportare realizată la 31 decembrie 2012, ci mai degrabă a constituit un început în procesul de modernizare și armonizare a sistemului bancar autohton cu cerințele și practicile euro-

pene. Unul din cele mai complexe și mai complicate aspecte ale IFRS a fost și rămâne, pentru bănci, cel legat de recunoașterea și evaluarea instrumentelor financiare (de exemplu credite și creanțe, investiții, depozite, împrumuturi etc.).

Imediat după criza financiară din 2008, care a scos în evidență mai multe probleme care țin de evaluarea instrumentelor financiare, mai ales a aspectelor privind crearea ajustărilor pentru depreciere aferente acestora, Comitetul pentru Standardele Internaționale de Contabilitate („Comitet”, „IASB”) a demarat elaborarea unui nou standard privind aceste aspecte, și anume IFRS 9 *Instrumente financiare*, care să înlocuiască IAS 39 *Instrumente financiare: Recunoaștere și evaluare*. După lungi dezbateri și discuții, la 24 iulie 2014, Comitetul a publicat a patra și ultima

versiune a IFRS 9, care urmează a fi implementat începând cu 1 ianuarie 2018, deși termenul inițial anunțat a fost 1 ianuarie 2015. Procesul de substituire a IAS 39 cu IFRS 9 a fost structurat în trei faze:

- ➔ Faza 1: Clasificarea și evaluarea activelor și datoriilor financiare;
- ➔ Faza 2: Deprecierea activelor financiare;
- ➔ Faza 3: Contabilitatea de acoperire.

Deși IFRS 9 aduce modificări privind clasificarea și recunoașterea instrumentelor financiare, cele mai importante noutăți, cu impact semnificativ și asupra băncilor din Republica Moldova, vizează deprecierea activelor financiare.

Principalele aspecte din IFRS 9, comparativ cu IAS 39 sunt sintetizate în tabelul 1.

Tabelul 1: Aspecte-cheie din IFRS 9 Instrumente financiare

Scopul

- IFRS 9 preia scopul IAS 39 și adaugă:
 - opțiunea de a include anumite contracte care, de altfel, erau subiectul excepției pentru „uz propriu”;
 - anumite credite, în ceea ce privește deprecierea acestora.

Recunoașterea și derecunoașterea

- IFRS 9 preia cerințele de recunoaștere și de derecunoaștere din IAS 39, cu mici amendamente.

Clasificarea activelor și datoriilor financiare

- IFRS 9 conține trei categorii privind clasificarea activelor financiare, adică:
 - active financiare evaluate la cost amortizat,
 - active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (FVOCI) și
 - active financiare evaluate la valoarea justă prin contul de profit sau pierdere (FVTPL).
- Categoriile de active financiare existente în IAS 39 („păstrate până la scadență”, „credite și creanțe” și „disponibile pentru vânzare”) au fost excluse.

- Un activ financiar este clasificat ca evaluat ulterior la cost amortizat dacă activul este deținut într-un model de afaceri al cărui obiectiv este colectarea fluxurilor bănești, iar contractul privind activul financiar generează doar plăți de principal și de dobândă („criteriul SPPI”).
- Activul financiar este clasificat ca evaluat ulterior la FVOCI, dacă acesta întrunește criteriile SPPI și este deținut într-un model de afaceri al cărui obiectiv este atins atât prin colectarea fluxurilor de numerar contractuale, cât și prin vânzarea activului financiar.
- Toate celelalte active financiare sunt clasificate ca evaluate ulterior la FVTPL. Adicional, o entitate poate să desemneze irevocabil, la recunoașterea inițială, un activ la FVTPL, dacă aceasta elimină sau reduce semnificativ neconcordanțele contabile.
- La recunoașterea inițială a investițiilor în instrumente de capital care nu sunt deținute pentru tranzacționare, entitatea poate alege irevocabil să prezinte schimbările de valoare justă în componența altor elemente ale rezultatului global („OCI”).
- IFRS 9 păstrează cerințele existente în IAS 39 privind clasificarea datoriilor financiare.

Instrumente derivate încorporate

- *Nu vor fi detaliate pentru scopul acestui articol.*

Reclasificare

- Reclasificarea activelor financiare este necesară, dacă obiectivul modelului de afaceri pentru care sunt deținute se schimbă după recunoașterea inițială a activului și dacă schimbarea este semnificativă pentru operațiunile entității.
- Nu este permisă reclasificarea datoriilor financiare.

Evaluare

Evaluarea la recunoașterea inițială

- IFRS 9 păstrează cerințele din IAS 39 privind evaluarea la recunoașterea inițială.

Evaluarea ulterioară – active financiare

- Pentru activele clasificate la cost amortizat, veniturile din dobânzi, pierderile așteptate din depreciere și diferențele de curs valutar sunt recunoscute în contul de profit sau pierdere. La derecunoaștere, orice câștig sau pierdere se recunoaște în contul de profit sau pierdere.
- Pentru activele clasificate la FVOCI, veniturile din dobânzi, pierderile așteptate din depreciere și diferențele de curs valutar sunt recunoscute în contul de profit sau pierdere. Alte câștiguri sau pierderi din reevaluarea la valoarea justă sunt recunoscute în componența OCI. La derecunoaștere, câștigurile și pierderile cumulative din componența OCI sunt reclasificate din capital în contul de profit sau pierdere.
- Pentru activele clasificate la FVTPL, toate câștigurile și pierderile sunt recunoscute în contul de profit sau pierdere.
- Pentru instrumentele de capital a căror modificare ulterioară a valorii juste este prezentată în componența OCI, sumele recunoscute în OCI nu se vor reclasifica niciodată în contul de profit sau pierdere. Cu toate acestea, veniturile din dividendele obținute din astfel de investiții vor fi, de obicei, recunoscute în contul de profit sau pierdere.

Evaluarea ulterioară – datorii financiare

- IFRS 9 preia cerințele de recunoaștere și de derecunoaștere din IAS 39, cu mici amendamente.

Cost amortizat și recunoașterea dobânzilor

- Definiția costului amortizat este similară celei din IAS 39.

- În general, venitul din dobânzi este recunoscut prin aplicarea ratei efective („EIR”) la valoarea brută a activului financiar (de exemplu până la pierderea din depreciere). Cu toate acestea, dacă activul este depreciat, dobânda este calculată prin aplicarea EIR la costul amortizat minus ajustarea pentru depreciere.
- Cheltuielile cu dobânzile sunt calculate prin aplicarea EIR la costul amortizat al datoriei financiare.

Depreciere

- IFRS 9 înlocuiește modelul „pierderilor suportate” din IAS 39 cu cel al „pierderilor așteptate”. Noul model se aplică activelor financiare care nu sunt evaluate la FVTPL, inclusiv credite, creanțe comerciale și de leasing, instrumente de datorie, unele contracte conform IFRS 15 și unele garanții financiare și obligațiuni de credit. Acesta nu se aplică asupra instrumentelor de capital.
- Modelul utilizează o abordare duală, în care pierderile din depreciere se măsoară fie ca:
 - Pierderi așteptate în următoarele 12 luni;
 - Pierderi așteptate pe toată durata de viață a activului.
- Baza de evaluare depinde, în general, de faptul că a avut sau nu a avut loc o creștere semnificativă a riscului de credit de la recunoașterea inițială. Este permisă o abordare simplificată pentru creanțe comerciale și de leasing.

Contabilitatea de acoperire

- *Nu vor fi detaliate pentru scopul acestui articol.*

Prezentări și dezvoltări

- IFRS 9 introduce cerințe noi și extinse de prezentare a informațiilor aferente instrumentelor financiare.

Data tranziției

- Data aplicării obligatorii este 1 ianuarie 2018. Se permite aplicarea anterioară.
- În general, standardul se va aplica retrospectiv.

Comparația cu US GAAP

- Nu a fost atinsă unitatea de păreri dintre Comitetul pentru Standardele Internaționale de Contabilitate (IASB) și Comitetul pentru Contabilitate Financiară (FASB), acesta din urmă continuând să analizeze și să dezbate schimbări privind contabilitatea instrumentelor financiare conform US GAAP.

Sursa: prelucrările autorului pe baza IFRS 9

Noile cerințe din IFRS 9 detaliate mai sus necesită aplicarea unei judecăți profesionale extinse, atât pentru clasificarea instrumentelor financiare, cât și pentru evaluarea pierderilor din depreciere. Deși pentru estimarea pierderilor din depreciere la active financiare pot fi dezvoltate diverse modele matematice și statistice, aceasta este mai degrabă o artă decât o știință. Ea necesită judecăți profesionale complexe referitoare la

posibilitatea de încasare a creditelor la scadență și, în absența acestei posibilități, a proporției din credite care este recuperabilă. Noul model, care lărgeste scopul acestor judecăți, se bazează pe faptul că entitățile vor fi capabile să facă estimări credibile asupra pierderilor de credit așteptate și asupra punctului în care se identifică existența unei creșteri semnificative a riscului de credit.

Instituțiile financiare ar trebui să

se aștepte la un impact semnificativ în ceea ce privește cerințele extinse față de date și de calcule care se referă la: estimarea pierderilor așteptate pentru următoarele 12 luni sau cele pe întreaga durată de viață a instrumentului financiar, informații și date pentru a determina dacă evenimentul de creștere semnificativă a riscului de credit s-a produs sau s-a reluat/anulat, date pentru cerințe extinse de prezentare.

Entitățile trebuie să își dezvolte metodologii și controale adecvate pentru a se asigura că judecățile și estimările sunt realizate corespunzător, sunt aplicate consecvent în toate structurile și sunt susținute de materiale-suport corespunzătoare. La fel, va fi necesară și modificarea sistemelor informatice și a controalelor aferente pentru a permite capturarea, procesarea și păstrarea datelor și informațiilor utilizate în estimarea și calculul pierderilor din depreciere.

Pentru băncile din Republica Moldova, impactul tranziției la IFRS 9 este amplificat și prin anunțarea de către Banca Națională a Moldovei a intenției de a implementa și cerințele prudentiale din Basel 2/3, ambele aducând noutăți privind evaluarea riscului de credit și a impactului asupra capitalului. Ținând cont de importanța aspectelor menționate în plus, băncile ar trebui să își planifice riguros pașii de implementare, începând de la colectarea informațiilor, *training*-uri pentru personal, cerințe tehnice, până la estimări de capital și indicatori-cheie de performanță.

În discursul rostit la o conferință din Londra în septembrie 2015, Hans Hoogervorst, Președintele IASB, a menționat că se așteaptă la o creștere a ajustărilor pentru depreciere cu aproximativ 35%, deși această cifră va varia semnificativ între bănci. Grupurile financiare europene, inclusiv cele din România, au început încă din 2014 analiza impactului privind implementarea IFRS 9, elaborând și analizând diverse scenarii și consecințe posibile. Unele din ele au estimat creșteri ale ajustărilor pentru depreciere la credite de până la 50%, ceea ce ar putea



avea un impact semnificativ asupra nevoii de capital și conformitatea cu indicatorii prudentiali și de performanță. Chiar dacă băncile din Republica Moldova nu sunt atât de sofisticate ca cele din marile centre financiare ale lumii, iar impactul implementării IFRS 9 poate fi mai redus în ceea ce privește sumele absolute sau relative ale ajustărilor pentru depreciere suplimentare la credite, acestea nu trebuie ignorate, mai ales în condițiile specifice ale sistemului bancar autohton și ale atenției sporite din partea instituțiilor financiare internaționale.

Concluzii

Concluzionând, subliniem că IFRS 9 aduce o serie de modificări importante aferente contabilității instrumentelor financiare, cu impact semnificativ atât asupra raportărilor financiare, cât și asupra aspectelor de guvernare, operaționale, resurse umane, sisteme informatice etc. Instituțiile financiare ar trebui să demareze un amplu proces de analiză a impactului implementării IFRS 9, informând și discutând cu toate părțile interesate, cum ar fi: acționarii, instituțiile de supraveghere și reglementare și auditorii. ♦

Toate informațiile prezentate au un caracter general și nu se referă la condițiile specifice unei anumite persoane fizice sau juridice. Deși încercăm să furnizăm informații corecte și de actualitate, nu există nicio garanție că aceste informații vor fi corecte la data la care sunt primite sau că vor continua să rămână corecte în viitor. Nu trebuie să se acționeze pe baza acestor informații fără o asistență profesională competentă, în urma unei analize atente a circumstanțelor specifice unei anumite situații. Conținutul acestui articol prezintă opinia și relațiile autorului, nu ale angajatorului acestuia.

Bibliografie

IASB (2014), IFRS 9 Instrumente financiare, London: IFRS Foundation.
IASB (2003), IAS 39 Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare, London: IFRS Foundation.